December 2021
Číslo 13, ročník 2

Oficiálny spravodajca mesta Martin

Martinské noviny

Mikuláš rozsvietil Vianoce v Martine

Foto: Roman Kopka

ŽELÁME VÁM POKOJNÉ VIANOČNÉ SVIATKY A ÚSPEŠNÝ NOVÝ ROK!

Vianočnú výzdobu v našom meste rozžiaril tradične Mikuláš

■ **Trhy obmedzila pandémia, klzisko pri dodržaní pravidiel už funguje.**

Aj keď na Slovensku, tak ako vlani, ešte stále zúri pandémia koronavírusu, čas sa nezastavil a každým dňom sme čoraz bližšie k Vianociam, ktoré mnohí z nás považujú za najkrajšie sviatky v roku. Za normálnych okolností by teraz bolo mesto zaplnené ľuďmi. Nezháňali by len darčeky, ale posedeli by si aj v reštauráciách na vianočnom večierku, kde by si spolu s najbližšími či s kamarátmi pri pohári medoviny, resp. punču zaželali šťastné a veselé.

Klasické vianočné trhy, ktoré bývajú spojené s pestrým kultúrnym programom, žiaľ, tento rok v Martine nebudú. Postavilo sa síce pár stánkov, ale či a ako dlho budú otvorené, záleží od nastavenia epidemiologických opatrení.

Vianočná výzdoba v Martine si zachováva aj po rokoch svoje čaro. Foto: Roman Kopka

Patrí k najkrajším na Slovensku

Covid-19 však všetky naše tradície zastaviť nemôže, a tak ako býva zvykom sa na Mikuláša aj v našom meste rozžiarila vianočná výzdoba, ktorú mnohí návštevníci Martina právom označujú za jednu z najkrajších na Slovensku.

„Mesto Martin bolo prvým mestom na Slovensku, kde bola inštalovaná 3D vianočná výzdoba. Práve preto sa jej prvky preslávili po celej krajine a sú lákadlom nielen pre obyvateľov nášho mesta, ale aj turistov a obyvateľov okolitých obcí," povedal Ján Danko, primátor Martina.

Modernú vianočnú výzdobu mesto premiérovo predstavilo v roku 2008 a prvotné náklady sa vyšplhali na 126-tisíc eur. Vďaka úspornej LED technológii je osvetlenie priaznivé k životnému prostrediu. Niektoré prvky, ako napríklad svetelné reťaze na stromoch, ostávajú inštalované počas celého roka. Vianočná výzdoba v centre sa ďalej dopĺňala, v roku 2015 ju spestril obrovský snehuliak a hneď sa stal atrakciou. Rovnako ako lotosový kvet, svetelné brány, vločky, anjeli. V ďalších rokoch sa stali hitom labute, ktoré tiež zdobia mesto aj v súčasnosti.

„Do budúcnosti plánujeme pokračovať v rozširovaní výzdoby aj do mestských častí," podotkol primátor Ján Danko. Ľadovčania si už dozaista všimli, že v tomto roku sa vianočne vyzdobil most Nade Hejnej.

Vianočný strom z Podhája

Spolu s vianočnou výzdobou Mikuláš, ktorý ani tento rok nezabudol do Martina prísť, za asistencie anjela, čerta a aj detí zasvietil vianočný stromček. Česť ním byť má tentoraz smrek omorikový, ktorý rástol na mestskom pozemku na Podhájskej ulici, v areáli budúceho Centra sociálnych služieb.

Vianočný stromček, tiež smrek, je postavený aj pri rímskokatolíckom farskom Kostole sv. Martina v Martine. Pochádza z Mudroňovej ulice č. 40, nebezpečne sa nakláňal a musel ísť dole.

Obyvatelia bytového domu a najmä rádové sestričky, ktoré tu tiež bývajú, sa obrátili pred výrubom stromu na jedného z poslancov MČ Martin-Stred s požiadavkou, či by nemohol byť tento strom po výrube prevezený ku martinskej fare v centre mesta, kde by na Vianoce potešil veriacich. S radosťou im bolo v spolupráci s Mestským úradom v Martine vyhovené.

Na Divadelnom námestí pri Millíniu sa opäť postavilo aj klzisko, ktoré Správa športových zariadení mesta Martin od druhého decembrového týždňa sprístupnila verejnosti pri dodržaní epidemiologických pravidiel.

Roman Kopka

Betlehemský príbeh uvidíme naživo

Pred Vianocami centrum mesta ožije betlehemským príbehom. Zahrá ho šesť ochotníkov pod režisérskou taktovkou Zuzany Kmeťovej a „asistovať" im budú aj zvieratá.

Živý betlehem si ľudia budú môcť pozrieť pri vianočnom stromčeku počas troch dní pred sviatkami – 21. až 23. decembra od 16. h v dvoch predstaveniach za sebou. „Na predsviatočný čas sme mali pripravený bohatší program, no pandémia ho neumožňuje organizovať, nuž nech aspoň živý betlehem pripomenie Martinčanom ducha Vianoc a spestrí im prechádzky," povedala Lýdia Moricová, riaditeľka martinskej Kultúrnej scény.

Pripomenula, že podujatie sa uskutoční v súlade s protipandemickými opatreniami a žiada návštevníkov, aby ich dodržali.

(VL)

Martinské noviny

Vydáva Televízia Turiec, s. r. o., Moskovská 1, 036 01 Martin, IČO: 31647308 * **Adresa redakcie**: Moskovská 1, Martin * **Šéfredaktor**: Roman Kopka * **Redakčná rada**: Bruno Horecký, Renata Habrunová, Zuzana Kalmanová. * **Redakcia**: redakcia@martinskenoviny.sk * Vychádza ako mesačník v náklade 23 000 kusov * **Tlač**: Vltava Labe Média, a. s., Olomouc * Autorské práva sú vyhradené a vykonáva ich vydavateľ. Akékoľvek použitie časti alebo celku, najmä rozmnožovanie a šírenie textov a fotografií akýmkoľvek mechanickým alebo elektronickým spôsobom aj v inom než slovenskom jazyku bez písomného povolenia vydavateľa je zakázané. **Samostatne nepredajné.** * Redakcia nezodpovedá za právnu stránku a obsah inzerátov, a za obsah príspevkov od externých prispievateľov. EV 5932/20, ISSN 2729-7632.

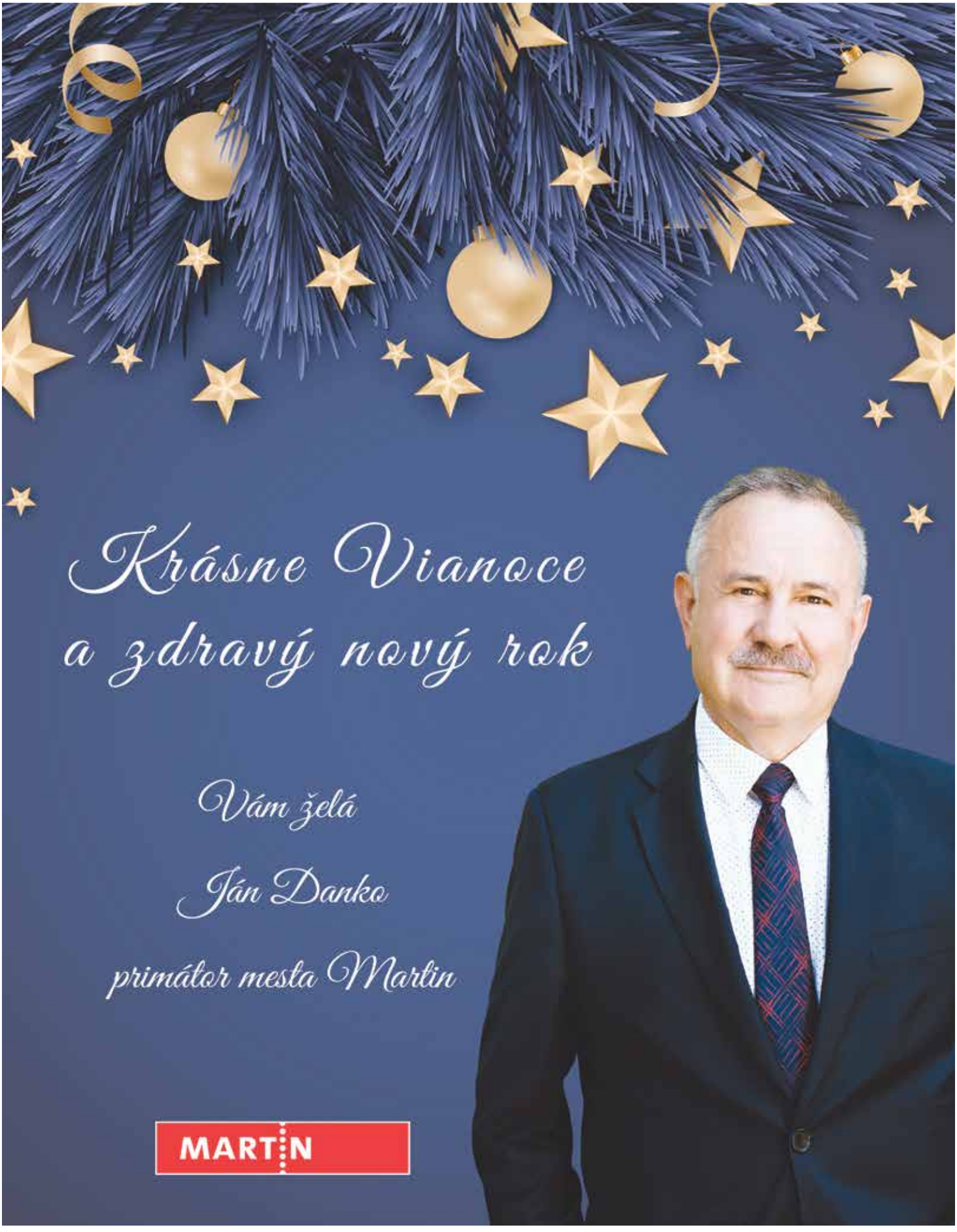
Krásne Vianoce
a zdravý nový rok
Vám želá
Ján Danko
primátor mesta Martin
MARTIN

Hlineným dukátom môžeme pomôcť ľuďom v absolútnej chudobe

■ **Dať, či nedať? Nové platidlo pomôže vyriešiť i dilemu vo svedomí.**

Primátor Ján Danko a kaplán martinskej farnosti Miloš Kadaš predstavili nové platidlo – hlinený dukát.
Foto: Roman Kopka

MARTIN. Ľudí prežívajúcich v ťažkých životných podmienkach pribúda aj v Martine, stretávame sa s nimi nielen na sídliskách, ale často i priamo v centre mesta. Mnohí z nich už nemajú strechu nad hlavou a chtiac-nechtiac sú nútení žiť na ulici. Pomáhajú si ako vedia, nie raz aj tým, že si od nás pýtajú peniaze. Niektorí aj drzo bez akýchkoľvek rozpakov, ďalší s pokorou.

Nepochybne už veľa Martinčanov vytiahlo peňaženky a pár eurami pomohlo. Keď si však neskôr niektorých obdarovaných všimli, ako s peniazmi „alkoholovo" naložili, tak druhýkrát už s pomocou váhajú.

Aj to bol jeden z dôvodov, prečo zástupcovia Diecéznej charity v Žiline pri príležitosti sviatku svätého Martina predstavili symbolické platidlo – hlinený dukát, ktorý je určený pre ľudí v núdzi.

Za dukát jedlo i nocľah

A tak po novom tí, čo chcú pomôcť, môžu ľuďom bez domova miesto peňazí darovať dukáty.

„Hodnota hlineného dukáta je pre kupujúceho jedno euro a v Dome charity sv. Krištofa v Martine v Jahodníkoch ho obdarovaní už v hodnote troch eur môžu využiť buď na teplé jedlo alebo potravinový balíček, ďalej na osobnú hygienu, pranie svojich vecí a v neposlednom rade i na nocľah v ubytovniach, ktoré slúžia ľuďom bez domova," vysvetlil Ján Danko, primátor Martina, ktorý o zavedení nového projektu v meste Martin diskutoval s diecéznym biskupom Žilinskej diecézy Tomášom Galisom.

Viacerí ľudia v núdzi Dom charity svätého Krištofa navštevujú, pričom okrem toho, že sa majú kde zložiť, sú im k dispozícii aj sociálni pracovníci, ktorí im pomáhajú napríklad s dokladmi, s vybavovaním rôznej sociálnej pomoci na úradoch, so zdravotnou starostlivosťou, ale i s prácou vo forme brigád či s ubytovaním.

Nový projekt s hlineným dukátom tak môže do charity zaviesť aj ľudí, ktorí ešte nie sú sociálnymi pracovníkmi podchytení.

„Je tak šanca, že aspoň časť ľudí sa môže dostať z absolútnej chudoby," myslí si Ján Danko.

Kde dukáty kúpiť?

Hlinené dukáty si môžu záujemcovia zaobstarať napríklad i v Turčianskom informačnom centre, prvú várku zabezpečil z vlastných zdrojov martinský primátor.

Dukáty sa budú dať kúpiť i v kostoloch i v spomínanom Dome charity svätého Krištofa.

„Po vzore svätého Martina sme aj my pozvaní podobne sa podeliť s tým, čo máme. Mnoho našich veriacich má problém vo svedomí, či dať alebo nedať napríklad ľuďom bez domova peniaze, ktoré oni potom minú aj inak ako by bolo vhodné," povedal Miloš Kadaš, kaplán z martinskej farnosti.

„Hlinený dukát im dilemu vo svedomí pomáha vyriešiť," zhrnul na záver.

Roman Kopka

Dane a poplatky sa v Martine dvíhať nebudú

■ Rozpočet mesta Martin na rok 2022 dostal od poslancov širokú podporu, sú v ňom zahrnuté aj viaceré investičné projekty.

MARTIN. Žiadna dráma, naopak, jasný výsledok. Za rozpočet mesta Martin pre rok 2022 na novembrovom rokovaní mestského zastupiteľstva hlasovalo 24 poslancov a len dvaja boli proti. Martin tak bude v nasledujúcom roku hospodáriť s viac ako 46 miliónmi eur. Rozpočet mesta sa zo zákona musí tvoriť ako vyrovnaný.

V hre sú aj peniaze z Plánu obnovy

„Napriek zložitej dobe – energetickej kríze, značnej inflácii a zdražovaniu vo všetkých oblastiach, má rozpočet ambíciu udržať verejné služby pre našich obyvateľov na vysokej úrovni. Nesúhlasil som s akýmkoľvek zvyšovaním daní a poplatkov pre Martinčanov, naopak, našim cieľom je využiť naše dobré hospodárenie z posledných rokov a pokračovať v ďalšom rozvoji mesta. Verím, že v budúcom roku taktiež dostaneme peniaze z Plánu obnovy a bude možné uskutočniť aj rozsiahlejšie investície," povedal na margo prijatého rozpočtu Ján Danko, primátor Martina, ktorý zároveň poďakoval poslancom a poslankyniam za jeho schválenie.

Priority rozpočtu

Za prioritu budúcoročného rozpočtu šéf martinskej radnice označil investície do chodníkov a ciest na celom území mesta.

„V tomto smere má mesto dlhoročný dlh voči našim občanom a je čas ho začať významnejšie splácať. Výraznejšie sa tiež chceme pohnúť s plánovanou rekonštrukciou Námestia SNP, máme vyčlenené zdroje na rekonštrukciu interiéru bývalej budovy Advokátskej komory. Samozrejme, ďalej pracujeme na už rozbehnutých projektoch, či už vo vylepšovaní športovej infraštruktúry, cyklotrás alebo dobudovaním nového sídla nášho CVČ v martinskom amfiteátri. Státisíce eur opäť smerujú do sociálnozdravotnej oblasti, napríklad na opatrovateľskú službu, ďalej školstva, šport, kultúru, na starostlivosť o zeleň, čistotu a poriadok, ale i bezpečnosti občanov. Podporovať budeme aj ekologickú verejnú dopravu, veď aj preto sme založili mestský dopravný podnik," zdôraznil Ján Danko.

Vyššie príjmy z podielových daní

Najväčšie príjmy do rozpočtu mesta tvoria podielové dane, mali by byť až vo výške 56 percent všetkých príjmov. V prognóze na budúci rok ministerstvo financií predpovedá mestu Martin takmer 26 miliónov eur z podielových daní, čo je približne o 1,5 milióna viac ako je očakávané v tomto roku.

Na dani z nehnuteľností mesto plánuje vybrať takmer 4,7 milióna eur a na poplatkoch za komunálny odpad takmer 2 milióny eur. Kapitálové príjmy sú zatiaľ naplánované vo výške 229-tisíc eur, z toho 205-tisíc eur je určených na opravu kultúrnych pamiatok, v tomto prípade už na spomínanú rekonštrukciu interiéru bývalej budovy Advokátskej komory.

Hlasovanie o rozpočte v mestskom zastupiteľstve. Foto: TV Turiec

Inflácia a rast cien tlačí na výdavky

Bežné výdavky mesta sú plánované na viac ako 44,6 milióna eur, kapitálové výdavky sú zatiaľ rozpočtované vo výške 270-tisíc eur.

„Vo svetovej ekonomike sa rozbieha energetická kríza, stúpa inflácia, zvyšujú sa ceny prakticky všetkých tovarov a služieb, čo zvyšuje aj tlak na zvyšovanie výdavkov mesta, s čím sa musí rozpočet mesta vyrovnať," upozornila Marta Ostrodická, vedúca Ekonomického odboru MsÚ v Martine.

> ***„Verím, že v budúcom roku dostaneme aj peniaze z Plánu obnovy a bude možné uskutočniť aj rozsiahlejšie investície."***
> *JÁN DANKO, primátor Martina*

Ďalej podotkla, že oproti súčasnému roku boli v rozpočte pre rok 2022 navýšené výdavky na zber komunálneho odpadu o 700-tisíc eur, teda zo súčasných 2,7 milióna eur na budúcoročných 3,4 milióna eur, čo spôsobujú vyššie výdaje na zber kuchynského odpadu. Zvýšia sa aj výdavky na splácanie starších i nových úverov zo 765 900 € na 1 171 875 €.

Obavy z rizík

Poslanec Marek Belák na konci svojho diskusného príspevku povedal, že rozpočet podporiť nemôže. Ocenil síce transparentnosť pri jeho príprave, aj možnosť podať pripomienky v procese jeho tvorby, no v rozpočte vidí viaceré rizikové oblasti.

„Nemáme dostatočne vykryté výdavky na stratu vo verejnom záujme za MHD, ktorá môže byť až vo výške 700-tisíc eur, rozpočet tiež nepočíta s navrhovaným zrovnoprávnením financovania štátnych, súkromných či cirkevných škôl, čo by nás stálo až 500-tisíc eur. Za prioritný v súčasnosti nepovažujem ani zámer rekonštruovať Námestie SNP. A pred prerokovaním rozpočtu sme schválili zámer modernizácie a starostlivosť o verejné osvetlenie formou koncesie, čo vôbec nie je v rozpočte kryté," vysvetľoval svoj negatívny postoj nezaradený poslanec.

Michal Uherčík z poslaneckého klubu Krok navyše argumentoval podobne a pridal aj ďalšie pripomienky.

„Nerád by som v rozpočte videl 1,4 milióna eur na chodníky, čo považujem za bezprecedentné. Doplatia na to iné oblasti, ktoré nemáme vykryté. Príde mi aj šialené navýšenie výdajov o 700-tisíc eur na odvoz komunálneho odpadu. Sú tu aj ďalšie riziká, navrhovaná odvodovo-daňová revolúcia, ktorá nám môže ubrať 2 milióny eur. Uvidíme, aké budú výsledky sčítania obyvateľstva, ktoré nás tiež môže negatívne zasiahnuť. Chýbajú nám projekty, ktoré by viedli k úsporám," zdôrazňoval poslanec.

Vedúca ekonomického odboru Marta Ostrodická reagovala, že do rozpočtu, ktorý sa pripravoval na jeseň, nemôžu dávať sumy, ktoré ešte nie sú podložené zákonmi.

„Čo sa týka doplatku za MHD, dofinancuje sa buď z rezervného fondu alebo z navýšenia podielových daní na konci roka. Napokon účet za MHD nám SAD Žilina vystavuje až po skončení roka, naposledy to bolo v apríli."

Väčšina poslancov sa do diskusie nezapojila, svoje pripomienky a návrhy formulovali vopred – buď pri rokovaní odborných komisií alebo na pracovných poradách pri tvorbe rozpočtu.

Roman Kopka

Víťazný návrh architekta Petra Nezvala s kolektívom spoluautorov porota vybrala spomedzi jedenástich súťažných návrhov. Foto: Archív mesta Martin

Námestie SNP aj za peniaze z úveru

■ Námestie SNP v Martine sa bude rekonštruovať aj za peniaze z úveru. Na prvú etapu mesto potrebuje ešte 1,4 milióna eur.

MARTIN-STRED. V týchto dňoch mesto Martin podpisuje zmluvu na vypracovanie projektovej dokumentácie rekonštrukcie Námestia SNP v Martine s víťazom verejnej urbanisticko-architektonickej súťaže Petrom Nezvalom. Po nevyhnutnom procese stavebného konania by sa mohlo v priestore námestia začať stavať.

Rekonštrukcia bude stáť 3 milióny

Komplexné riešenie južnej strany pešej zóny, vrátane areálu pred nemocnicou bude rozdelené na niekoľko etáp, odborný odhad rekonštrukcie sa pohybuje v dnešných cenách stavebných prác v sume okolo 3 miliónov eur.

Projekt má byť hotový koncom februára budúceho roku a jeho súčasťou je riešenie komunikácií a terénnych úprav, sadové úpravy, verejné osvetlenie, fontána, caffetéria a potrebné rozvody.

Prvá etapa rekonštrukcie námestia má stáť okolo 1,7 mil. eur, v rezervnom fonde má mesto na túto akciu vyčlenených približne 300-tisíc eur, 1,4 milióna bude riešiť z úverových zdrojov. Zhodli sa na tom poslanci na novembrovom rokovaní mestského zastupiteľstva. Za hlasovalo 23 z prítomných poslancov, dvaja boli proti.

Podporme krásny, reprezentatívny priestor

Rozprava na rokovaní mestského zastupiteľstva odzrkadlila ale rozdielnosť názorov na plán rekonštruovať námestie.

Michal Uherčík napríklad spochybnil naliehavosť rekonštrukcie a v čase, keď treba riešiť iné témy, ako sú daňová revolúcia, novela financovania školstva a podobne, ju nevníma ako prioritnú.

„Napriek tomu, že dnes sú úvery pomerne lacné, neznamená to, že ich máme brať bezhlavo, bez vízie priorít rozvoja mesta," povedal.

Naopak, viacero poslancov, medzi nimi aj Kristína Šubjaková, Martin Hudec, Igor Homola, Martin Kalnický a ďalší, v rozprave podporili zámer začať rekonštruovať námestie. „Je stavebne ukončené, máme možnosť rozhodnúť o tom, aby sme v Martine vytvorili krásny reprezentatívny priestor, tak to urobme," zdôraznila poslankyňa Šubjaková.

„Považujem túto investíciu za kľúčovú, projekt je dobrý, začnime pracovať a v budúcom volebnom období môžeme na rozrobené nadviazať," podotkol Martin Kalnický.

V januári projekt odprezentujú

Poslanci podporili aj návrh Tomáša Ignačáka, aby sa na januárovom rokovaní mohli s projektom podrobnejšie zoznámiť.

Viera Legerská

Foto: Archív mesta Martin

Verejné uznania a ocenenia

Čestné občianstvo mesta Martin
prof. MUDr. Katarína Adamicová, PhD.
Je vedeckou osobnosťou svetového mena, jedinou profesorkou patológie a súdneho lekárstva na Slovensku. Cenu získala aj za šírenie dobrého mena Jesseniovej lekárskej fakulty a mesta Martin doma i v zahraničí.

Cena mesta Martin
prof. Dr. h.c. Ing. Jozef Uhrík, CSc.
Kráľ slovenského priemyslu. Aj jeho zásluhou sa ZŤS v Martine stali najvýznamnejším podnikom v Československu. Po roku 1989 bol splnomocnencom vlády SR pre rozvoj automobilového a konverziu zbrojárskeho priemyslu. Cenu získal za významné hospodárske a ekonomické úspechy, ktoré výrazne prispeli k rozvoju mesta Martin.

Cena dobrovoľníka mesta Martin
Janka Droppová
Roky sa venuje práci s postihnutými deťmi i dospelými. Cenu získala za výnimočnú sociálnozdravotnú pomoc v prospech občanov mesta Martin.

PhDr. Adriana Fontányová
Po skúsenostiach s prácou v krízovom centre založila v roku 2014 „multifunkčné" občianske združenie Dom nádeje. Cenu získala za neúnavnú snahu zabezpečiť ženám v núdzi a ich deťom budúcnosť.

Gabriela Špalková
Je výtvarníčkou, inšpiratívnou a tvorivou ženou, zanietenou milovníčkou prírody. Cenu dostala za neutíchajúcu vášeň a um, ktorými sa podieľa na skrášlení mesta Martin.

Cena primátora mesta Martin
prof. RNDr. Erika Halašová, PhD.
Pôsobí ako riaditeľka Martinského centra pre biomedicínu a univerzitná profesorka, vo vedeckej činnosti sa venuje prevencii a včasnej diagnostike nádorových ochorení. Cenu dostala za vynikajúce tvorivé výkony vo vedeckej oblasti, zviditeľňovanie Jesseniovej lekárskej fakulty a mesta Martin doma i v zahraničí.

Gregory Delton
Honorárny konzul Francúzskej republiky na Slovensku a patrón martinského Fomatu. Cenu dostal za neúnavnú podporu martinského futbalu a šírenie dobrého mena mesta Martin doma i v zahraničí.

Michal Meško
Tvorca, detailista, bežec či hrdý kapitán skvelej martinusáckej posádky. Cenu dostal za výnimočné úspechy vo svete kníh a šírenie dobrého mena mesta Martin doma i v zahraničí.

Záverečné defilé osobností po prevzatí ocenení mesta Martin za rok 2021. Foto: Braňo Konečný

Ľudia s úctou k životu a práci – sú v kronike mesta

■ Do siene slávy mesta Martin počas epidémiou oklieštených Dní sv. Martina vstúpilo ďalších osem osobností mesta.

Oceňovanie osobností mesta Martin za rok 2021 otvoril v Národnom dome večer 12. novembra príhovor primátora Jána Danka. Upriamil pozornosť na epidemickú situáciu, ktorú okrem iného podľa neho sformovala aj neúcta k tradíciám, vede a autoritám, čo prinieslo vysoké čísla chorých na Covid-19 a obmedzenia v bežnom živote. Na druhej strane podčiarkol prínos a postoje ocenených, ktorých osobný i pracovný život je dôkazom toho, že ľudia v každej situácii dokážu posúvať svoje hranice a byť príkladom.

Mali okolo seba dobré tímy

Zdôraznila to vo svojom vystúpení po prevzatí Čestného občianstva mesta Martin aj pôvodne Žilinčanka Katarína Adamicová, ktorá ocenila postoje všetkých ľudí okolo nej najmä v čase, keď nemohla publikovať pod svojím menom a poďakovala kolegom, ktorí ju viedli na začiatku jej asistentského pôsobenia na martinskej patológii a tiež primátorovi J. Dankovi, spoluautorovi jej prvého vedeckého článku už aj s jej podpisom.

Jozefovi Uhríkovi patrí prívlastok – kráľ priemyslu. „Bol som pri všetkých veľkých projektoch československého, a potom slovenského strojárstva – v Dubnici, Košiciach, Martine či neskôr v Bratislave pri štarte konverzie zbrojárskeho na automobilový priemysel. Prežil som so svojím tímom aj ťažké časy. Prežijeme aj pandémiu, len treba byť jednotní. To je sila, ktorá ju pomôže prekonať," povedal vo vystúpení potom, čo si prevzal Cenu mesta Martin.

Mesto udelilo aj Cenu dobrovoľníka. Dostali ju Janka Droppová, Adriana Fontányová a Gabriela Špalková. Nemohli si ju prevziať osobne. Erika Halašová, nositeľka Ceny primátora mesta Martin, opísala svoje niekdajšie sťahovanie do Martina ako jedno zo zlomových rozhodnutí. V tom čase mala vykročené za snom – stážou v USA, no dnes neľutuje. „Aj keď máme sny, osud to niekedy zariadi tak, že prinesie niečo lepšie a posunie nás. To sa stalo aj mne. V Martine som dostala možnosť vedecky rásť, pracovať so zahraničnými študentmi, z kedysi najhoršej lekárskej fakulty na Slovensku sa stala najlepšia. A ja som rada, že som mohla byť pri tom," vyznala sa.

Podobne vníma svoje pôsobenie v Martine a vo futbalovom klube MŠK Fomat Gregory Delton. „V klube máme 300 detí a najmä teraz, počas pandémie, sa musíme snažiť, aby športovať neprestali. Mesto verí našim projektom, podporuje nás. To je pre mňa jedno z dôležitých zadosťučinení," zmienil sa v príhovore.

Príbeh Martina sa preťal v jednom bode

Ako česť vníma udelenie Ceny primátora mesta Martin Michal Meško. Symbolickým je pre neho aj miesto, na ktorom cenu prevzal.

„Ešte ako študent som prišiel do Martinusu, obchod sídlil v budove divadla, kde je dnes šatňa. Chcel som podporu vo vytvorení študentskej stránky a odišiel som s ponukou práce. Bolo to bláznovstvo a risk, ktorý sme vtedy s bratmi Santusovcami podstúpili a vyšiel," opísal dnes už šéf Martinusu.

V Martine je čerstvo vybudované logistické centrum známej siete kníhkupectiev, o ktorého vznik sa pričinil. Sídli v niekdajších strojárňach.

„Je to symbolika. Odtiaľ kedysi vychádzali tanky, dnes sú to knihy. Aj jedno aj druhé k Martinu patrí, je to príbeh tohto mesta. Som rád, že ho môžem písať aj ja," uzavrel Michal Meško.

Viera Legerská

DÔLEŽITÉ KONTAKTY

Zmenový dispečer spoločnosti Brantner Fatra: tel.: +421 42 11 333

Požiadavky na výkon zimnej údržby: e-mail: fatra@brantner.sk, resp. komunal@martin.sk

Dopravné nehody z dôvodu nedostatočnej zimnej údržby: vždy treba privolať pracovníka spoločnosti Brantner Fatra: tel.: +421 42 11 333

Cesty a chodníky sa od snehu upratovali už koncom novembra. Foto: Roman Kopka

Aj v zime sa bude dať šliapať po cyklotrasách, premiérovo ich zaradili do plánu údržby

■ V Martine sneh odpracú túto zimu aj z cyklotrás. Mestský úrad bude mať v reálnom čase aj prehľad pohybu vozidiel zimnej údržby.

MARTIN. Kalendár sa už prakticky ponoril do zimy, o zasnežené ulice, chodníky a zastávky MHD sa treba starať. V Martine sa tak každý rok deje podľa operačného plánu zimnej údržby. V tomto roku sa začala v predposledný novembrový deň.

Oproti minulým sezónam prináša niekoľko noviniek. Podstatnou je, že sa sneh bude odpratávať aj z cyklotrás, keďže zimy mali v ostatných rokoch miernejší priebeh. Preradili ich do tretej kategórie údržby.

Ďalším vylepšením bude možnosť pozastaviť zimnú údržbu, ak to počasie dovolí. Informácie o tom nájdu Martinčania na webovej stránke mesta. A z hľadiska kontroly priebehu zimnej údržby bude mať mestský úrad k dispozícii softwar pohybu vozového parku, a to v reálnom čase.

„Do plánu sme zapracovali aj požiadavky na optimalizáciu nákladov a dispečing bude doplnený o pracovníka úradu," informoval pri predkladaní správy o zimnej údržbe vedúci Odboru komunálnych služieb Mestského úradu v Martine Branislav Bella.

Kategórie ciest podľa dôležitosti

Zimnú údržbu mestských komunikácií bude mať na starosti spoločnosť Brantner Fatra. Jej predpokladaný koniec je určený na 15. marca 2022.

Podľa poradia dôležitosti a kritérií, ktoré zohľadňujú dopravu a zásobovanie, či potreby zdravotnej a požiarnej služby, sú mestské cesty z hľadiska zimnej údržby zaradené do štyroch kategórií a chodníky do troch kategórií.

V prvej kategórii ciest, na ktorých sa údržba vykonáva najskôr, sú prejazdné úseky ciest I., II. a III. triedy, tepnové cesty, spojovacie cesty s hromadnou dopravou, prístupové cesty k zdravotníckym zariadeniam, trasy hasičských vozidiel a ďalšie významné cesty podľa miestnych podmienok.

V druhej kategórii sú zaradené ostatné spojovacie cesty, prístupové a obslužné cesty, ktoré majú význam pre zásobovanie, dopravu z priemyselných závodov a podobne, mestské cesty a chodníky pri školách a školských zariadeniach.

Do tretej kategórie patria prístupové a obslužné pozemné komunikácie, ktoré majú význam prevažne len pre dopravu súkromnými dopravnými prostriedkami a v štvrtej kategórii sú pozemné komunikácie vo vnútroblokoch so spevnenými povrchmi vozoviek a priľahlé parkoviská, prístupové cesty k radovým garážam.

Čo má v údržbe prednosť

Nie na všetkých cestách a chodníkoch budú stroje v rovnakom čase. Prednosť v údržbe majú komunikácie prvej kategórie, ktoré musia byť zjazdné do štyroch hodín od začatia nepriaznivej situácie. Nasledujú komunikácie druhej kategórie, budú udržiavané tak, aby boli zjazdné do ôsmich hodín od skončenia nepriaznivej situácie. No ak vytrvalo sneží, technika sa na ne vydá až po úplnom zabezpečení zjazdnosti ciest prvej kategórie.

Tretia kategória komunikácií príde na rad až následne, budú sa udržiavať iba pluhovaním, rovnako ako aj komunikácie štvrtej kategórie. Tie prídu na rad nakoniec, keď budú na poriadku cesty prvej, druhej a tretej kategórie.

Čo sa týka chodníkov, poradie naliehavosti ich údržby určuje ich význam podľa miestnych podmienok, intenzita dopravy, trasy MHD, členitosť a stupeň nebezpečenstva. Na rad prídu vtedy, keď bude hotovo na cestách.

Informácie sú na webovej stránke mesta

Zoznam ulíc a chodníkov a ich zaradenie do jednotlivých kategórií údržby nájdu Martinčania na mestskej webovej stránke v sekcii Doprava v meste, a to v členení podľa jednotlivých mestských častí. Súčasťou je aj zoznam neudržiavaných miestnych komunikácií.

Medzi nimi je napríklad alej okolo rieky Turiec, chodníky okolo letného kina, chodník do Múzea slovenskej dediny, schody do SNM, všetky svojvoľne vytvorené chodníky a chodníky, ktoré prislúchajú k nehnuteľnostiam, ale ich vlastníkmi nie je mesto.

„Parkoviská sa budú čistiť iba na základe objednávky ich prevádzkovateľov," povedala pre TV Turiec Eva Benešová z Brantner Fatra. „Zastávky MHD a priechody pre chodcov dočistíme ručne," dodala.

Viera Legerská

Chodníky sú v havarijnom stave, ich rekonštrukciu podporí rozpočet

MARTIN. Mesto Martin vlastní približne 150 km chodníkov, z nich minimálne polovica je v stave, ktorý potrebuje rekonštrukciu. Z peňazí mestských častí nie je možné všetky opravy financovať, preto štvorica poslancov v októbri navrhla, aby si mesto vzalo úver. Chodníky sa ale budú opravovať z mestského rozpočtu.

Úrazy, sťažený pohyb imobilných ľudí, mamičiek s kočiarikmi, ale aj zložitá zimná údržba. Chodníky nie sú o kráse, ale predovšetkým o funkčnosti.

Podľa materiálov radnice, v meste máme bezmála 150 km chodníkov, mnohé majú viac ako 40 rokov a minimálne polovica z nich je v havarijnom stave.

Oprava metra štvorcového asfaltového chodníka stojí 30 – 40 €, no ak sa robí kompletná rekonštrukcia, vrátane zmeny podložia a obrubníkov a použije sa zámková dlažba, tak aj 100 €. Ceny stavebných materiálov navyše stúpajú.

Ilustračné foto: Peter Kašuba

Ilustračné foto: Peter Kašuba

Na chodníky navrhli úver

Aj tieto dôvody viedli štvoricu poslancov k návrhu, aby si mesto vzalo úver vo výške 1,4 mil. eur a použilo ho v budúcom roku na opravu aspoň časti najviac poškodených chodníkov, ciest a mestského mobiliáru.

„V každej zo siedmich mestských častí by sa podľa predloženého návrhu mohlo preinvestovať po 200-tisíc eur," uviedol v návrhu na októbrovom zasadnutí mestského zastupiteľstva Peter Kašuba.

Dodal, že chodníky síce v mestských častiach opravujú pravidelne, a veľa sa aj v ostatných rokoch urobilo, avšak z peňazí, ktoré majú výbory k dispozícii, nie je možné financovať rozsiahle opravy.

„Časť chodníkov je v takom zlom stave, že problém treba riešiť významnejšou investíciou. Preto navrhujeme navýšiť mestský rozpočet v budúcom roku v príjmoch pre každú mestskú časť o 200-tisíc eur, v celkovej sume 1,4 mil. eur z úverových zdrojov," vysvetlil.

Opravy majú podporu, ale…

Myšlienku riešiť opravy chodníkov väčšou investíciou v rozprave podporila väčšina poslancov, no nie všetci by ako spôsob financovania uprednostnili úver.

Róbert Gajdoš navrhoval prehodnotiť schválené projekty s financovaním z rezervného fondu a uprednostniť opravu chodníkov. Michal Uherčík napríklad navrhoval chodníky rekonštruovať z úspor. „Mestské budovy – sídlo úradu, kino Moskva, školy – sú nezateplené, nevyužívame európske peniaze na ich rekonštrukciu. Čo ušetríme na energiách, môžeme použiť na chodníky," pripomenul.

Zdenko Kozák uviedol, že mesto reaguje na eurofondové výzvy, no spravidla ide o časovo náročnú prípravu, čo ilustroval aj skúsenosťou ZŠ na Podhájskej ulici, úspory sa ukážu až o niekoľko rokov, no chodníky treba opravovať hneď.

Podobne diskutovala aj Kristína Šubjaková. „Aj na prípravu projektov, ktorými sa budeme uchádzať o európske peniaze, treba vyčleniť financie," povedala, pričom podporila aj úvahu, aby mestské časti dostali z úverových zdrojov rovnaký podiel – po 200-tisíc eur.

Poslanci Stanislav Thomka, Peter Buocik, Marek Belák či Martin Kalnický sa prihovárali za spravodlivejšie rozdelenie úveru na mestské časti, a to podľa dĺžky chodníkov.

Igor Homola na to reagoval, že žiadna mestská časť nebude mať ani po získaní úveru dosť peňazí na rekonštrukciu všetkých chodníkov v havarijnom stave, ale priority si v každej budú vedieť určiť.

Namiesto úveru opravy budú z rozpočtu

Jeden z iniciátorov poslaneckého návrhu Jozef Krištoffy tiež povedal, že mesto má teraz rozpracovaných viacero veľkých investícií, no nie v mestských častiach, kde väčšina ľudí býva.

„Tam by opravené chodníky ocenili. O rozdelení financií možno diskutovať, ale chodníky sú pre všetkých, nielen pre tých, ktorí v konkrétnej mestskej časti žijú."

Mestské zastupiteľstvo, s výnimkou dvoch poslancov, akceptovalo návrh a odporučilo vedeniu mesta požiadať peňažné ústavy o ponuky na poskytnutie úveru. Na novembrovom rokovaní sa k téme vrátili, no 1,4 milióna eur na chodníky, 200-tisíc na každú mestskú časť, sa rozhodli financovať z budúcoročného mestského rozpočtu, ktorý na tomto rokovaní aj schválili.

Viera Legerská

Chodníky v Martine

Ľadoveň, Jahodníky, Tomčany	100 000 m²	31 km
Stred	86 000 m²	27 km
Podháj – Stráne	61 000 m²	27 km
Priekopa	58 000 m²	28 km
Sever	44 000 m²	14 km
Záturčie	33 000 m²	10 km

V Martine umiestnili kŕmidlá pre vtáctvo

Občianske združenie LIONS CLUB MARTIN, pôsobiace v Martine od roku 2017, prišlo s myšlienkou dokrmovania vtáctva v našom meste.

Prezidentke združenia Elene Kubovej sa na tento projekt podarilo získať finančné prostriedky vo forme dotácie zo Žilinského samosprávneho kraja.

V spolupráci s poslancom mestského zastupiteľstva Stanislavom Thomkom a odborom životného prostredia mesta Martin boli vytipované lokality, kde sa kŕmidlá umiestnili tak, aby boli dostupné verejnosti a zároveň, aby boli vhodné pre samotné vtáctvo.

Jedna z dôležitých funkcií vtáctva v meste je práve psychologická funkcia, kde štebot vtákov je práve tým, čo spojuje prírodu a človeka. Hovorí sa, že ticho lieči, avšak spev vtákov pôsobí upokojujúco a je priamym spojením prírody s ľuďmi v meste. Viacero výskumov hovorí o úbytku vtáctva a jednou z príčin je aj nedostatok hmyzu.

„Preto sme sa ako združenie zanietených členov LIONS CLUB-u MARTIN, ktorým záleží na prírode, rozhodli umiestniť v meste spolu 48 kŕmidiel, ktoré sa budú nachádzať vo verejnom priestore a vtáky tak môžu byť dokrmované širokou verejnosťou," uviedla prezidentka združenia Elena Kubová.

S prikrmovaním sa začína, keď teploty klesnú pod nulu a prikrmovať môžeme počas celej zimy. Počas zimy sa môže otepliť a vtedy treba intenzitu prikrmovania znížiť, a naopak, keď udrú silné mrazy, tak môžeme vtáctvu dopriať viac krmiva. Vtáci dokážu prečkať zimu aj bez nutnosti prikrmovania. V kritických situáciách, ako sú dlhotrvajúce extrémne mrazy, im môže kŕmidlo zachrániť život.

Dôležité je tiež vedieť, v ktorom období treba s prikrmovaním prestať. Aby spevavce nezleniveli a nezvykli si na jednoduchý spôsob získavania potravy z kŕmidiel. Tým obdobím je prichádzajúca jar, mimo zimného obdobia si hravo poradia s kŕmením aj sami. Najlepšou a najdostupnejšou komoditou na prikrmovanie je slnečnica.

Kŕmidlá rozniesli po celom meste.

Môže sa však kombinovať do zmesí s inými semenami, ako je repka, konopné semeno, ľanové semeno, proso, pšenica alebo mak. Sýkorky a ďatle obľubujú aj orechy a loj. Drozdy a chochláče zase uvítajú jablčka. Veľkým lákadlom pre straky aj sojky je kukurica. Naopak, čo sa neodporúča na prikrmovanie, je pečivo, pretože v žalúdku vtáctva kvasí.

Občas nás môžu prekvapiť návštevou veveričky, a preto združenie LIONS CLUB MARTIN myslelo aj na ne a jedno kŕmidlo tak vzniklo špeciálne aj na prikrmovanie veveričiek. Občianske združenie LIONS CLUB MARTIN sa okrem ochrany prírody dlhodobo venuje osobám so zrakovým postihnutím a s postihnutím detského diabetu.

O ďalších aktivitách LIONS CLUB-u MARTIN sa dozviete na stránke: facebook Lions club Martin.

(RED)

Millénium opäť patrí aj turistom

■ Turistické informačné centrum obsadilo druhé poschodie kontroverznej budovy v centre.

Turistická informačná kancelária je od novembra opäť v Millániu. Foto: Roman Kopka

MARTIN-STRED. Turistické informačné centrum sa na prelome októbra a novembra z niekdajšej budovy Advokátskej komory presťahovalo na pešiu zónu v Martine a po desiatich rokoch tak opäť zakotvilo na druhom poschodí Millénia.

Dôvodom sťahovania je aj pripravovaná veľká rekonštrukcia interiéru historického objektu, v ktorom informačné centrum donedávna ešte sídlilo. „Zaoberali sme sa viacerými možnosťami a, napokon, po diskusii padlo rozhodnutie, že „TIC" pôjde do Millénia. Je to logická voľba, turisti či návštevníci Martina budú mať možnosť priamo v centre mesta získať všetky potrebné informácie a zároveň si vychutnajú aj atraktívny pohľad nielen na našu pešiu zónu, ale i na okolité hory," povedal Ján Danko, primátor Martina.

Zvažovali i riziká

Jedným z dôvodov, prečo sa informačné centrum z Millénia pred desiatimi rokmi porúčalo bolo i to, že sa v ňom nedalo normálne fungovať. V sklenenom objekte bolo počas leta extrémne horúco a v zime zas chladno. Navyše zapnutá klimatizácia, ktorá prehrievaniu vnútorných priestorov budovy aj tak nezabránila, zvyšovala náklady na energie, čo prevádzkovanie objektu predražovalo.

„Iste, aj tieto riziká sme pri úvahách o hľadaní nového sídla informačného centra brali do úvahy. Objekt Millénia však pred tromi rokmi prešiel rekonštrukciou a prevádzkové podmienky sa zmenili k lepšiemu," podotkol Ján Danko.

Budova Millénia bola v roku 2003 vyhlásená v architektonickej súťaži za Stavbu roka, no domáci ju vnímajú kontroverzne. Jedným sa páči, ďalší by ju ale najradšej zbúrali. „Či chceme alebo nie, Millénium sa za tie roky od jeho vybudovania stalo novodobým symbolom Martina a mnohí turisti či návštevníci mesta tento objekt obdivujú. My zas musíme urobiť všetko preto, aby táto nezvyčajná budova našla racionálne využitie a potom sa aj pohľad Martinčanov na ňu možno zmení. Áno, bude nás to stáť aj nejaké peniaze, no pozitívna prezentácia mesta, ku ktorej Turistické informačné centrum nepochybne svojimi aktivitami prispeje, nám časom časť nákladov v podobe zvýšeného záujmu turistov o Martin a jeho okolie vráti," myslí si primátor Ján Danko.

Na budove Millénia po otvorení „TIC-u" bola nainštalovaná aj 360-stupňová online kamera, ktorá sníma celé okolie tejto budovy. „Súčasťou záberov budú i rôzne interaktívne prvky, napríklad popisky snímaných budov. Chystáme však aj ďalšie aktivity v online priestore, ktorý chceme postupne zapĺňať aj inými informáciami, ktoré napomôžu ku kvalitnejšej prezentácii cestovného ruchu v Martine," povedal na slávnostnom otvorení Turistického informačného centra v budove Millénia Dalibor Steindl, predseda komisie regionálneho rozvoja a cestovného ruchu.

Je to vhodná lokalita

Návrat informačného centra do Millénia pozitívne hodnotili aj obyvatelia Martina.

„Predpokladám, že turisti či návštevníci mesta primárne chodia aj do centra, a tak z tohto pohľadu je to dobre zvolená lokalita. A konečne vrchné poschodie budovy nebude zívať prázdnotou. Millénium je naozaj vnímané kontroverzne, no pokiaľ v ňom bude niečo užitočné pre mesto, tak na ňom nevidím nič zlé," povedala Eva Bubicová.

Aj Zuzana Rysuľová Kubíková považuje za pozitívne, že sa Turistické informačné centrum vrátilo do centra.

„Turisti ho ľahšie nájdu. Možno by pre tieto účely bolo vhodnejšie prízemie, avšak, kto chce, tak vybehne aj hore. Len dúfam, že sa v kancelárii bude dať vydržať, lebo pre prehrievanie budovy sa už ‚TIC´ raz musel sťahovať."

Roman Kopka

O čo je záujem v zimnom období

Počas zimnej sezóny sa domáci či zahraniční turisti, ktorí navštívia Turistické informačné centrum, najčastejšie pýtajú na lyžiarske strediská. Bodujú u nich Martinky i Snowland vo Valči, ale bokom neostáva ani stredisko v Jasenskej doline. Pre časť turistov je i v zimnom období atraktívna i ferrata na Martinské hole, ktorá je po jesennej uzávere opäť otvorená. Aj v zimnom období sa o Martin a okolie zaujímajú turisti z okolitých štátov, hoci pandémia koronavírusu prináša značné obmedzenia. Pravidelnými návštevníkmi Turistického informačného centra sú i zahraniční študenti z Jesseniovej lekárskej fakulty, ktorí majú záujem čo najviac dozvedieť sa o meste a regióne, v ktorom študujú.

„TIC" je určené aj domácim obyvateľom, jeho dvaja pracovníci poskytujú informácie aj o rôznych kultúrnych či spoločenských podujatiach v regióne. K dispozícii sú viaceré propagačné brožúry, mapy a kúpiť sa dajú aj rôzne suveníry s martinskými motívmi. **(KP)**

MČ Ľadoveň – Jahodníky – Tomčany

Lákadlom pre väčšie deti bude i lezecká stena

■ **Pri Sucháčkovej ulici bude opäť živšie, Ľadoveň tam bude mať centrálne detské ihrisko.**

Na Sucháčkovej ulici budujú nové detské ihrisko. Foto: TV Turiec

MARTIN-ĽADOVEŇ. Veľkou témou ľudí, ktorí žijú v bytovkách na sídliskách, sú aj ihriská pre deti. Tých nie je nikdy dosť. Jedno väčšie – centrálne sa od októbra buduje na Sucháčkovej ulici na Ľadovni. Presne v tom priestore, kde stálo aj to bývalé, ktoré sa v lete 2020 demontovalo.

Pôvodné ihrisko vybudoval súkromný investor a mesto ho postupne splácalo. Po rokoch užívania sa však značne opotrebovalo a niektoré jeho prvky už boli pre deti viac nebezpečné ako zábavné.

Radšej nové

Prevádzkovateľ SAD Žilina chcel za euro previesť ihrisko do správy, mesta, no poslanci z Výboru mestskej časti Ľadoveň – Jahodníky – Tomčany sa rozhodli pre iné riešenie.

„Rozhodli sme sa postaviť ihrisko nové a modernejšie. V hre bolo aj to, že sa vybuduje po etapách, no napokon sa postaví celé naraz. Pomohlo nám aj to, že pri jednej zo zmien rozpočtu dostala každá mestská časť navyše 100-tisíc eur. Vysúťažená cena ihriska je 74-tisíc eur, pričom zvyšné peniaze využijeme na renováciu ďalších menších ihrísk či už na Ľadovni alebo v Jahodníkoch. V pláne máme aj vybudovanie menšej pumptrackovej dráhy v okolí Lermontovovej ulice," vysvetlil Imrich Žigo, predseda VMČ Ľadoveň – Jahodníky – Tomčany.

Štyri sektory na hranie

Nové ihrisko na Sucháčkovej ulici nebude určené len pre najmenšie deti, vyšantiť na ňom sa budú môcť aj školáci. Plocha ihriska je rozdelená do štyroch sektorov. V jednom bude veľká sieťová preliezačka, v ďalšom preliezačka s lezeckou strenou. Samozrejme, na ihrisku nebude chýbať kolotoč, jeho súčasťou sú aj hojdačky, šmýkačky, či pieskovisko.

Vybudujú sa aj prístupové plochy a chodníky, pričom ihrisko od východnej časti bude od susediacich parkovacích plôch oddelené živým plotom.

Roman Kopka

Prekvapenie: vzniká nová divadelná scéna

■ **Sídlisko časom ožije i divadelnými hrami, koncertmi či tancom.**

Minimural na vstupnej časti novovybudovaného divadla DEEP. Foto: Archív DEEP DC

MARTIN-ĽADOVEŇ. Na najväčšom martinskom sídlisku na Ľadovni, v priestoroch Súkromnej základnej umeleckej školy na Ulici Maše Haľamovej, vzniká malé divadielko s kapacitou pre 120 ľudí. Primárne bude určené pre deti, ktoré svoj umelecký talent rozvíjajú v literárno-dramatickom, hudobnom, či v tanečnom odbore.

„Verím, že časom ponúkne nielen ľuďom zo sídliska, ale aj širšieho okolia premiéry divadelných hier, koncertov, či hudobno-tanečných vystúpení, ktoré pripravujú naši žiaci. V pláne máme organizovať aj rôzne detské festivaly, vernisáže, workshopy, či semináre. A ak bude záujem, viem si predstaviť, že by sa na tejto menšej divadelnej scéne prezentovali aj žiaci susediacej Strednej umeleckej školy," povedal Miroslav Frolo, zriaďovateľ SZUŠ na Ulici Maše Haľamovej. Pódium divadla bude variabilné, jeho rozmery (maximálne 72 metrov štvorcových) sa tak budú môcť prispôsobovať umeleckým potrebám. Divadlo bude mať, samozrejme, reprezentačné vstupné priestory, pričom vo foyeri bude veľká magnetická stena. Súčasťou divadla budú aj šatne a sociálne zriadenia.

Divadielko buduje zriaďovateľ školy z úverových zdrojov, no dotáciou vo výške 1 500 € prispel aj Výbor mestskej časti Ľadoveň – Jahodníky – Tomčany. Peniaze sú určené na nákup kobercov do divadelnej sály.

V budúcom roku, ak sa na tom poslanci a poslankyne zhodnú, by sa pred budovou školy mohol zrenovovať aj chodník, ktorý využívajú obyvatelia Mazúrovej ulice a blízkeho okolia. **(KP)**

MČ Stred

Všetko je nové, už sa nikto nebrodí v kalužiach a blate

■ Za Základnou umeleckou školou P. Mudroňa a pri školskej jedálni ZŠ P. Mudroňa v Martine vybudovali za dva mesiace prístupovú komunikáciu, chodník a parkovacie miesta.

MARTIN-STRED. Priestor za martinskou ZUŠ-kou bolo vždy po daždi pod vodou, ako v Benátkach. Od začiatku decembra tohto roku to už nie je pravda, za školou sa už dá kultúrne parkovať.

Súčasťou tejto investičnej akcie je nová prístupová a zásobovacia komunikácia s asfaltovým povrchom v šírke šesť metrov, ktorá ústi ku budove školskej jedálne.

Pri komunikácii je vybudované aj nové stojisko pre kontajnery na odpad. Zo zámkovej dlažby je vybudovaných 15 parkovacích miest a nový chodník pre stravníkov školskej jedálne.

„Táto dlhoočakávaná investičná akcia na Mudroňke, jedna z priorít mestskej časti Stred, bola financovaná z rozpočtu mesta Martin sumou 150-tisíc eur. V blízkej budúcnosti máme v pláne riešiť aj vedľajší pozemok, ktorý je v súčasnosti zarastený burinami a náletovými drevinami," povedal Bruno Horecký, predseda VMČ Martin-Stred.

Poslanci z tejto mestskej časti už požiadali Útvar hlavného architekta mesta Martin o návrh riešenia tohto územia, na ktorom by malo byť vybudovaných približne desať parkovacích miest, ale najmä oddychová zóna pre deti a ich rodičov.

(RED)

Predtým. Foto: Bruno Horecký

Teraz. Foto: Bruno Horecký

Fotoreportáž: v strede mesta sa nezaháľalo ani na jeseň

■ V mestskej časti Stred intenzívne pracovali aj v novembri. Plnili sa uznesenia zo zápisnice Výboru mestskej časti (VMČ) Stred, architekti a projektanti pracovali na zadaných projektoch, finišovali asfaltéri aj robotníci.

Foto: autor

Podchody v Štúrovom námestí asfaltovali
Obidva podchody v Štúrovom námestí č. 1 a č. 11 vyasfaltovali na základe žiadosti obyvateľov. V decembri bude okrem toho nainštalované v podchodoch aj bezpečnostné osvetlenie.

Projekt parkovania na Ulici Hviezdoslavovej už finišuje
Projektanti intenzívne pracujú na veľkom projekte parkovacích miest vo vnútrobloku Ul. Hviezdoslavovej 14 – 30, kde má vzniknúť vyše 50 šikmých parkovacích miest zo zámkovej dlažby. Projekt má byť dokončený 15. januára 2022 a je to jedna z priorít mestskej časti Stred.

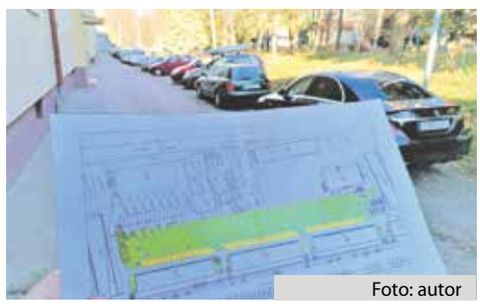
Foto: autor

Nová bránička s tabuľou je už na cintoríne
Na základe požiadaviek poslancov mestskej časti nainštalovali na severnú stranu mestského cintorína novú bráničku. Predtým tam žiadna nebola a mnoho ľudí si tadiaľto skracovalo cestu, niektorí aj na bicykloch. Na bráničke pribudla aj tabuľa s návštevnými hodinami pohrebiska. V zimných mesiacoch bude otvorené od 8. h do 19. h.

Foto: autor

Foto: autor

Na detských ihriskách pribudli nové hracie prvky
VMČ Stred postupne dopĺňa hracie prvky na všetky detské ihriská. Na základe požiadaviek obyvateľov pribudli v októbri a novembri certifikované hracie prvky v školských areáloch MŠ Tajovského a ZŠ P. Mudroňa, na Ul. Björnsonovej a Ul. Holubyho. Na jar budú nainštalované podľa požiadaviek aj na ďalších detských ihriskách. **Bruno Horecký**

MČ Sever

Na Nálepkovej ulici už nezakopnete o výtlky

Na Nálepkovej ulici sa rekonštruoval chodník.
Foto: Roman Kopka

■ Na vynovenej komunikácii bude dosť miesta pre chodcov i parkujúce autá.

MARTIN-SEVER. Keď sa ľudí žijúcich na sídliskách spýtate, čo treba v mieste ich bydliska či v jeho okolí zlepšiť, tak mnohí z nich poukážu aj na zlý stav chodníkov. Keďže peňazí na ich komplexnú generálnu opravu niet, tak sa renovujú priebežne podľa požiadaviek jednotlivých výborov mestských častí.

Na prvé miesta v poradovníku sa zväčša dostanú tie, ktoré sú často už v havarijnom stave.

Takmer okamžite sa rekonštruujú aj tie chodníky, ktoré museli byť pre výmenu rôznych sieti rozkopané. A to je aj prípad Nálepkovej ulice na Severe, kde plynári menia potrubie.

„V minulosti sa už renovoval chodník na východnej strane ulice, teraz prišiel rad aj na chodník v západnej časti v dĺžke okolo 200 metrov. Prakticky sme čakali len na plynárov, ktorí už dávnejšie avizovali, že ich tu čaká obnova sietí," vysvetlil Jozef Krištoffy, predseda Výboru mestskej časti Martin-Sever.

> ***„Bolo to treba už opraviť, terén bol na viacerých miestach nerovný."***
> *MARTA HANULIAKOVÁ*

Oprava už bola nutná

Chodník na Nálepkovej ulici sa často využíva, veď v blízkosti je materská škola i cirkevná škola, vedie nielen k bytovke, ale aj k obchodom a je aj dôležitou spojnicou so širšou časťou centra.

„Navyše už bol aj značne poškodený, na niektorých miestach sa vytvorili výtlky, čo bolo nebezpečné pre starších ľudí. A ani s kočíkom sa tadiaľto dobre nechodilo. Som rada, že sa to tu mení," povedala Sabina Petrovičová zo Severu.

„Bolo to treba už opraviť, terén bol aj pod vplyvom rozpínajúcich sa koreňov stromov nerovný," pridala ďalší postreh Marta Hanuliaková, ktorá býva neďaleko Nálepkovej ulice.

O náklady s renováciou sa podelia plynári, mesto Martin a výbor príslušnej mestskej časti.

„Plynári zaplatia rekonštrukciu chodníka do šírky 2,5 metra, je to cca 15-tisíc eur, zvyšok – ďalší meter šírky je na pleciach mesta, čo je zhruba 7 500 €. Náš výbor dofinancuje tú časť chodníka, kde sa potrubie nemenilo, keďže sme mali záujem, aby sa opravil v celej jeho dĺžke. Zaplatíme aj spevnenie lôžka na časti chodníka, výmenu obrubníkov a bezbariérový vstup na chodník pri priechode pre chodcov na križovatke Nálepkovej a Tomášikovej ulice. Z našej strany ide o investíciu v objeme približne 30-tisíc eur," podotkol poslanec Jozef Krištoffy.

Koncom novembra už bolo hotovo.
Foto: Roman Kopka

Parkovanie na chodníku

Ľudia si pamätajú, že na kraji cesty pravidelne pozdĺžne parkovali autá. To sa teraz zmení. Keďže chodník je široký, nové pozdĺžne parkovacie miesta sa vytvoria na jeho okraji. Cesta bude prejazdnejšia i bezpečnejšia.

„Je to rozumné riešenie. Cesta bude prejazdnejšia i bezpečnejšia," zhodli sa Sabina Petrovičová i Marta Hanuliaková.

A v neposlednom rade sa podľa Jozefa Krištoffyho vyrieši aj problém so zimnou údržbou.

Roman Kopka

MČ Košúty

Úplne nové lavičky osadili pri detskom ihrisku vo vnútrobloku Košútskej a Hodžovej ulice. Foto: archív DŠ

Lavičky patria na sídliská, v Košútoch pribudli nové

■ **Súčasťou sídliskového mobiliáru, ktorý sa postupne dopĺňa, sú aj odpadkové koše.**

MARTIN-KOŠÚTY. Košúty sú špecifické v tom, že kedysi sa bytovky v tejto mestskej časti stavali na husto blízko seba, a tak každý verejný priestor, ktorý sa využil na vybudovanie oddychovej zóny, je pre ľudí žijúcich na tomto sídlisku vzácny.

O to viac, keď sa aj pôvodné zelené plochy sčasti museli v minulosti obetovať na výstavbu parkovísk, keďže ľudia nemali kde odstavovať svoje vozidlá.

Bez lavičiek to nie je ono

K oddychovým zónam patria aj lavičky. Najčastejšie sú osadené pri detských ihriskách, v parkoch, ale aj pri chodníkoch obklopených zeleňou.

„Každému dobre padne, mladším i starším, keď len kúsok od svojho bytu si má kde vonku sadnúť, v pokoji si prečítať knihu, či len tak podebatovať so susedmi, resp. kamarátmi. Lavičky ľudia využívajú aj pri prechádzkach, keď si potrebujú na chvíľku oddýchnuť. Samozrejme, že nás občania žiadajú aj o výmenu starých poškodených lavičiek za nové či osadenie nových aj na miestach, kde podľa nich chýbajú a náš výbor mestskej časti sa im snaží vyhovieť," povedal Dalibor Steindl, poslanec za mestskú časť Martin-Košúty.

V Košútoch s osádzaním lavičiek pri sídliskových chodníkoch začali v tomto roku na jar, aby ich mohli obyvatelia mesta využívať aj počas leta a jesene. Ďalšie lavičky spolu s košmi na odpad sa osadili v novembri na detskom ihrisku vo vnútrobloku Košútskej a Hodžovej ulice.

„Tieto lavičky majú nový modernejší dizajn, ktorý navrhli na Útvare hlavného architekta mesta Martin. Niektoré z nich majú aj iné využitie ako na sedenie, dá sa po nich loziť, čo asi najviac poteší deti. Lavičky sme chceli mať aj skôr, ale situácia na stavebnom trhu je pre nedostatočné kapacity zložitá a trvalo dlhšie, kým sa všetko k spokojnosti vybavilo. Spomeniem ešte, že v budúcom roku sa na tomto ihrisku budú dopĺňať aj hracie prvky," podotkol Dalibor Steindl.

Pokračuje sa aj na jar

Na jar sa vynoví aj detské ihrisko v areáli ZŠ s MŠ na Hurbanovej ulici, kde sa vymenia dopadové plochy. Ihrisko nevyužívajú len žiaci školy, je prístupné i širšej verejnosti.

V budúcom roku sa budú osádzať lavičky na širokom chodníku na Jilemnického ulici medzi autobusovými zastávkami.

„Požiadali nás o to seniori, ktorí týmto miestom prechádzajú. Na tomto úseku chýbajú aj smetné koše, takže ich tiež ku lavičkám doplníme," vysvetľoval poslanec z Košút.

Roman Kopka

Predzáhradky na Alexyho ulici žiaria Vianocami

MARTIN-KOŠÚTY. Nedá sa to nevšimnúť, predzáhradky bytovky na Alexyho ulici v Košútoch už dýchajú Vianocami. Pričinila sa o to partia ľudí pod vedením Ľuboša Rybára, ktorá opäť potešila svojich susedov a tentoraz priestor medzi tromi vchodmi (č. 11, 13, 15) vyzdobila vianočnými motívmi.

„Samozrejme, že máme vianočný stromček, nádherný adventný veniec, ktorý zhotovili šikovné ruky Jána Hapčáka, a aj betlehem. Farbami Vianoc žiaria aj kríky, skalky, kvetináče, vetvičkami je vyzdobená studnička. Zábradlie pri vstupoch do vchodov je lemované reťazami. Keď sa zotmie, všetko sa rozosvieti a do popredia sa dostáva hra svetiel. Prvykrát sme si bytovku takto skrášlili pred rokom. Keďže sa to ujalo, pokračujeme ďalej a to nielen na Vianoce. Najväčšiu radosť máme z radosti iných," povedal Ľuboš Rybár, jeden z obyvateľov bytovky na Alexyho ulici.

Vianočná výzdoba sa rozžiarila počas druhej adventnej nedele a medzi deti zavítal aj Mikuláš.

„Mnohých to prekvapilo a potešilo zároveň. Prišli sa k nám pozrieť aj obyvatelia z iných bytoviek, ktorí sa možno nechajú našou vianočnou výzdobou inšpirovať. So susedmi sa zídeme aj na Vianoce a spoločne si pripijeme na zdravie a zaželáme si všetko najlepšie. A to už ožije aj betlehem," tešil sa na nastávajúce dni Ľuboš Rybár. **(KP)**

Ľuboša Rybára teší, že môže tešiť iných.
Foto: Roman Kopka

A prišiel aj Mikuláš. Foto: Archív ĽR

MČ Podháj – Stráne

Kedy a za akých podmienok možno povoliť výrub stromov

■ Máme vegetačný pokoj a ľudia v panelákoch začínajú uvažovať nad výrubom drevín. Buď preto, že ide o staré či nebezpečné stromy, alebo preto, že košaté dreviny uberajú svetlo v domácnosti. O tom, ako treba pri žiadostiach postupovať, sme hovorili so Zuzanou Kalmanovou, hovorkyňou mesta Martin.

Stromy na Ulici Timravy. Foto: J. Cikhartová

„V prípade, že ide o výrub stromu, ktorý je na mestskom pozemku, je určite potrebné spojiť sa najskôr s poslancami príslušnej mestskej časti. Stromy, ktoré jednému človeku prekážajú, iní obyvatelia môžu považovať za dôležité pre zachovanie zdravej klímy v príslušnej lokalite," povedala Zuzana Kalmanová.

Zdôraznila, že poslanci, ako zástupcovia občanov, by teda mali byť takým prvým „filtrom", ktorý vyhodnotí, či strom naozaj prekáža iba jednému človeku, alebo či obťažuje aj ostatných, prípadne, či ohrozuje život a bezpečnosť ľudí.

Ak sa poslanci s názorom občana stotožnia, prerokujú to na svojom výbore a dajú do zápisu. A touto požiadavkou sa už následne zaoberajú na odborných referátoch úradu. „Až odborná komisia, ktorá zasadá v meste Martin dvakrát do roka (jarná a jesenná obhliadka zelene), definitívne zhodnotí, či daný výrub je potrebný alebo nie," prízvukuje hovorkyňa mesta.

V prípade, že ide o výrub na súkromnom pozemku, treba vypísať žiadosť, doložiť dokumenty (sú uvedené v žiadosti) a žiadosť odovzdať do podateľne MsÚ Martin. Zodpovedný pracovník mesta z odboru komunálnych služieb následne vyrozumie žiadateľa o výsledku odborného posúdenia a vydá (alebo neodsúhlasí) povolenie na výrub stromu. Ak je dostatočný a pádny dôvod na výrub, tak sa výrub povolí. Ak nie, výrub sa zamietne. „Nedá sa jednoznačne určiť, kde je najväčší záujem o výrub. Ale vo všeobecnosti platí, že tam, kde je najviac stromov, ľudí a áut. Každopádne, ak sa výrub uskutoční, treba pôvodné dreviny nahradiť, aby sme aj tak pomohli udržať zdravú klímu," uzatvára Zuzana Kalmanová.

Jana Cikhartová

Vaša otázka – naša odpoveď

Otázka: Na Ul. Timravy chcú orezať stromy. Už sa to aj riešilo, ale nedoriešilo. Kedy to bude urobené?

Odpoveď: V minulosti neplatila teraz platná vyhláška a ľudia po nasťahovaní v snahe skrášliť si okolie, vysadili zeleň. Stromy rokmi narástli a dnes už tvoria prekážku. Takto vznikla aj nespokojnosť obyvateľov spomínaného bytového domu, lebo dnes im konáre zasahujú, najmä pri veternom počasí, do balkónov a okien na dome. Poslanci sú v tomto nápomocní, podnety riešia. Trochu inak sa rieši výrub stromov, inak je to pri žiadosti o revitalizáciu, alebo zrozumiteľnejšie pre občana, orezávanie stromov, pričom je strom zbavený len konárov, ktoré sú dôvodom sťažnosti. Kým prebehne legislatívny proces, čo v terajšom pandemickom čase trvá dlhšie, musíme byť trpezliví. Podnet budeme riešiť ihneď, ako to bude možné.

Zdenko Kozák,
poslanec MČ Podháj – Stráne

MČ Priekopa

Dobrý nápad do praxe – budú mať komunitnú záhradu

■ Od nápadu nie je ďaleko do praxe. V Priekope pripravujú komunitnú záhradu. Z piatich lokalít dostala zelenú tá pri ZŠ a MŠ Priehradná. Na jar začnú s prácami.

MARTIN-PRIEKOPA. To, že poslanci v mestskej časti Priekopa sú kreatívni, je dlhodobo známe. Hľadajú riešenia na zlepšenie života obyvateľov aj netradičnými projektmi. Jeden takýto vzniká aj teraz.

Využijú priestor po petangovom ihrisku

Mestské zastupiteľstvo v Martine vlani schválilo poslanecký návrh Stanislava Thomku, aby Útvar hlavného architekta vytypoval voľné zelené plochy v mestskej časti Priekopa, ktoré by mohli byť využité na vytvorenie komunitných záhrad alebo ovocných sadov.

Materiál obsahoval päť prípustných lokalít, ktoré by sa dali využiť práve na takýto účel. Poslancom v mestskej časti sa najviac zo všetkých alternatív pozdával pozemok na Lipovej ulici v blízkosti Základnej a materskej školy Priehradná.

„V minulosti sa na ňom nachádzalo petangové ihrisko, ktoré bolo medzičasom presunuté do mestského rekreačného areálu SIM. Výhodou pozemku je blízkosť zastávky MHD a objektu školy, z ktorého je možné napojenie na siete. Pozemok je oplotený a vďaka tomu sa dá zabezpečiť samostatný režim užívania," obhajuje výber Stanislav Thomka.

V škole sú nadšení

Poslanci spoločne oslovili riaditeľku základnej školy Dagmar Královancovú a oboznámili ju s návrhom. Bola nadšená. Po niekoľkých stretnutiach výbor mestskej časti dal projektu zelenú práve pod záštitou základnej a materskej školy, a tak tento priestor budú môcť využívať deti s rodičmi.

Záhrada bude mať zároveň edukačnú funkciu a škôlkari a školáci sa v nej budú môcť realizovať aj vo svojom voľnom čase. Určite príde vhod aj pomoc rodičov, ktorí majú záhradkárske skúsenosti.

Škola požiadala mesto Martin o správu tohto pozemku a plánuje na jar začať s prípravami technického charakteru, aby mohla záhradu využívať čo najskôr. Celý pozemok je dostatočne veľký a v budúcnosti by na ňom mohla vzniknúť aj prírodná učebňa.

Budú motivovať žiakov

Už dnes má myšlienka vytvorenia komunitnej záhrady svojich podporovateľov. Na prvom mieste je to vedenie školy, ktoré chce žiakov motivovať a zároveň odmeňovať. Poslanci mestskej časti Priekopa, ktorí prišli s týmto návrhom, chcú projekt podporiť v rámci možností aj finančne. Nevyužívaný verejný priestor tak môže dostať novú tvár a pridanú hodnotu vo forme pestovateľských prác, vzdelávania a motivácie žiakov.

Jana Cikhartová

MČ Záturčie

Z neuveriteľnej drámy vzišli napokon víťazne dobrovoľní hasiči zo Záturčia

O NOVÝCH MAJSTROCH SLOVENSKEJ REPUBLIKY ROZHODOVALI STOTINY SEKUNDY

MARTIN-ZÁTURČIE. Rýchlosť, zručnosť, presnosť, samozrejme perfektná tímová robota a obrovská schopnosť podať v pravú chvíľu čo najlepší výkon zdobili partiu dobrovoľných hasičov zo Záturčia, ktorá na slovenskom šampionáte dobrovoľných hasičských zborov nenašla premožiteľa a zaslúžene sa tak koncom októbra stala majstrom Slovenska.

Úspech je o to cennejší, že sa zrodil v náročnej konkurencii víťazov krajských kôl, čo len zvýrazňuje skutočnosť, že na Majstrovstvách Slovenskej republiky dobrovoľných hasičských zborov v Galante sa predstavilo to najlepšie, čo na Slovensku v hasičskom športe je.

Slovenskí šampióni. Horný rad zľava: Peter Otruba, Jozef Tichý, Šimon Bevelagua. Stredný rad zľava: Patrik Tichý, Martin Halgaš, Erik Šimonides, Branislav Hajas. Dolný rad zľava: Martin Török, Roman Lichner.
Foto: archív DHZ Záturčie

Dráma, ktorá sa len tak nevidí

Martinčania zviedli obrovský súboj so Šenkvicami, ktoré v súčte oboch disciplín – v požiarnom útoku a štafete 8× 50 m zdolali o neuveriteľných 78 stotín sekundy.

„Na takomto fóre zväčša rozhodujú detaily a ani teraz to nebolo inak. Ak chcete uspieť, musíte sa vyhnúť aj malému zaváhaniu, čo sa nám aj vďaka našej zohranosti podarilo. Navyše pri požiarnom útoku, kde je dôležité byť zručný a rýchly, tentoraz nestačilo v koncovke prúdom vody zasiahnuť terč, ale aj 10 litrami vody naplniť nádobu, čo už nie je také jednoduché, keďže sa s tým na iných súťažiach bežne nestretávame. Našťastie, sme to ideálne zvládli," povedal Martin Halgaš, jeden z lídrov tímu.

Hasiči zo Záturčia boli pri požiarnom útoku najrýchlejší a Šenkvičanov v tejto disciplíne zdolali o 30 stotín sekundy.

Neskutočná dráma vyvrcholila v štafete, do ktorej sa zapája celé osemčlenné družstvo. Každý jeden jeho člen musí vo svojom 50-metrovom úseku zvládnuť jednu z viacerých hasičských techník a činností. V štafete boli najrýchlejší hasiči zo Spišského Štvrtku, naši za nimi zaostali len o 23 stotín, no za sebou na tretej priečke nechali o 48 stotín najväčšieho rivala zo Šenkvíc, čím si vybojovali premiérový majstrovský titul.

„Netlačili sme tak na pílu ako pred dvomi rokmi, kedy sme sa netajili najvyššími ambíciami a skončili sme napokon až piati. V celom tíme panovala uvoľnená a žičlivá atmosféra, vzájomne sme sa podporovali, mohli sme sa jeden na druhého spoľahnúť. Nerobili sme medzi sebou rozdiely, starší i mladší ťahali za spoločný koniec povrazu. Samozrejme, že z prvenstva sme mali obrovskú radosť, veľmi si ho ceníme, je vyvrcholením našej dlhoročnej spoločnej činnosti. Domov sme si odviezli nielen víťaznú trofej, ale aj množstvo zážitkov, na ktoré asi nikto z nás nikdy nezabudne," zdôraznil Martin Halgaš.

Je na nich „spoľah"

Obrovskú radosť z triumfu Turčanov mali aj funkcionári Územnej organizácie Dobrovoľnej požiarnej ochrany (ÚO DPO) SR v Martine.

„Pre našu organizáciu je to veľký úspech, ktorý nemá v našej histórii obdobu. Všetkým, ktorí sa podieľali na zisku majstrovského titulu, patrí za vzornú reprezentáciu naše poďakovanie. Sme hrdí na náš tím, ktorý už roky patrí k slovenskej špičke. Teraz sa vyšplhal až na samý vrchol, za čím je kus driny i poctivej roboty. Dobrovoľní hasiči zo Záturčia sú vidiateľní aj v našej mestskej časti, pomáhajú nám pri rôznych akciách a podujatiach a možno sa na nich stopercentne spoľahnúť," pochválil úspešnú partiu Tomáš Zanovit, predseda ÚO DPO Martin a aj šéf DHZ Záturčie.

Roman Kopka

Záturčania v akcii pri požiarnom útoku.
Foto: archív DHZ Záturčie

Medailisti MS SR DHZ, Galanta – 23. 10. 2021

1. DHZ Záturčie	91,65 s	(20,92 s – požiarny útok, 70,73 s – štafeta).
2. DHZ Šenkvice	92,43 s	(21,22 s, resp. 71,21 s)
3. DHZ Spišský Štvrtok	93,83 s	(23,39 s, resp. 70,44 s)

DHZ Záturčie, majster Slovenska: Martin Halgaš, Martin Török, Erik Šimonides, Patrik Tichý, Jozef Tichý, Ján Tichý, Branislav Hajas, Roman Lichner, Šimon Bevelagua, Peter Otruba, Lukáš Hjadlovský (vedúci družstva).

Socha sv. Martina – pokračuje diskusia o jej podobe

■ Na tento okamih čakali generácie Martinčanov – po verejnej prezentácii modelu súsošia Plášť sv. Martina, ktorého autorom je akademický sochár Milan Kuzica, sa diskutuje o podobe sochy sv. Martina a jej umiestnení.

Záujem o maketu bol značný, mnohí ľudia si ju fotili. Foto: Roman Kopka

Martin na sochu svojho patróna – sv. Martina – čaká 740 rokov. A hoci v minulosti boli pokusy zreálniť tento významný kultúrny projekt, nikdy sa nedostali tak ďaleko, ako je súčasná ambícia Občianskeho združenia Za sochu sv. Martina.

Vzniklo v minulom roku ako iniciatíva občanov s cieľom vybudovať v meste Martin sochu svätca a posilniť tým hrdosť naň i úctu k patrónovi mesta a podporiť atraktivitu turčianskej metropoly pre návštevníkov.

Za krátky čas veľa výsledkov

Združenie sa zviditeľnilo vyhlásením zbierky na sochu a 11. novembra – na Martina – aj predstavením makety súsošia Plášť sv. Martina od akademického sochára Milana Kuzicu. Predtým sa rozhodovalo medzi tromi ponukami na zhotovenie modelu – od Milana Ormandíka, Milana Orsága a spomínaného Milana Kuzicu, ktorému po prezentácii všetkých ponúk v lete tohto roku zadali realizáciu modelu.

„Mesto podporuje túto iniciatívu, verím, že sa ju podarí sfinalizovať a že sa v dohľadnom čase dočkáme inštalovania sochy sv. Martina," povedal pri predstavení makety primátor Ján Danko, ktorý tiež prispel na jej zhotovenie zo svojich financií.

„Som rád, že túto myšlienku podporujú aj bežní ľudia a že sa okrem odbornej verejnosti môžu teraz vyjadrovať k tomu, kde by bolo vhodné sochu umiestniť, ako by mala vyzerať, či to bude socha od spomínaného umelca, alebo či jej autorom má byť niekto iný," dodal.

Diskusia je otvorená laickej i odbornej verejnosti

Model umiestnili v budove Millenia, kde bude do konca roka, Martinčania si ho môžu aj teraz počas predvianočných prechádzok obzrieť a svoj názor vyjadriť aj na stránke občianskeho združenia: socha-martin.sk, na ktorej nájdu aj množstvo informácií súvisiacich s aktivitami združenia.

Predseda spomínaného združenia, literárny a kultúrny historik Peter Cabadaj vyjadril presvedčenie, že diskusia o soche nebude iba prianím aktivistov, ale aj priestorom pre vyjadrenie postojov odbornej verejnosti – architektov a výtvarníkov.

„Dôležité je, aby za ňou nasledovali konkrétne kroky – určenie priestoru pre umiestnenie sochy a realizácia diela," zdôraznil.

Ako sa Milan Kuzica vyjadril pre TV Turiec, témou sa zaoberá už niekoľko rokov a vzniklo viacero verzií súsošia. Prvú kresbu diela načrtol v rýchliku na trase Martin – Praha ešte v roku 2013. V hlavnom meste Českej republiky žije a aj preto na Slovensku nerealizoval žiadnu exteriérovú sochu. Návrh súsošia pre Martin znamená pre neho návrat ku koreňom. Je vrútockým rodákom.

Maketu súsošia Plášť sv. Martina odhalili v Martine na Martina. Foto: Roman Kopka

O umiestnení sochy rozhodnú architekti
O prípadnom umiestnení sochy sv. Martina bude rozhodovať Útvar hlavného architekta mesta, verejnosť ale môže vyjadriť svoj názor.

Zatiaľ sú vytypované tri miesta v centrálnej časti Martina – priestor v okolí Kostola sv. Martina, VÚB a OC Galéria, a to po rekonštrukcii Námestia SNP, alebo na mieste Jánošíkovho súsošia, ktoré by mohlo byť presunuté do parku za Milleniom, alebo pôjde priestor pred Slovenským komorným divadlom. Ale môžu pribudnúť aj iné tipy.

„Mne osobne pri tejto aktivite zatiaľ chýba širšie zapojenie odbornej výtvarno-architektonickej verejnosti," povedala poslankyňa MsZ v Martine, architektka Kristína Šubjaková.

„Nie som kritikom návrhu, ale procesu, akým sa na to ide. Pri takýchto projektoch sa predpokladá, že mesto už má určený priestor na umiestnenie sochy, vyhlási súťaž, ktorá umožní zapojenie viacerých umelcov zo slovenského i medzinárodného prostredia, čím by sme mohli získať veľmi kvalitný výsledok," povedala.

„Prezentácia jedného modelu, pri všetkej úcte k jeho autorovi, ešte nemusí byť tým najlepším, čo sa v danom projekte mohlo dosiahnuť," uzavrela a dodala, že súsošie s koňom a dvomi postavami potrebuje veľký priestor, čo centrum Martina by už nemuselo vizuálne uniesť.

Preto treba citlivo zvážiť, kam sochu umiestniť. Podľa nej to môže byť aj park či botanická záhrada. Alebo priestranstvo pred pripravovanou novou martinskou nemocnicou, ktorá tiež má niesť meno patróna mesta," pridáva svoj názor do diskusie muzeologička Hana Zelinová z OZ Za sochu sv. Martina.

Súťaž združenie nemusí vyhlasovať
Ako sa uvádza na stránke OZ, táto spoločnosť nie je štátnou organizáciou a ani subjektom samosprávy, ktorým vyplýva povinnosť vyhlasovať výberové konania a súťaže, OZ túto povinnosť nemá. Rovnako nemá na takúto aktivitu vyčlenené finančné prostriedky, zatiaľ je nositeľom verejnej zbierky na sochu.

„Asi by sa prispievateľom nepáčilo, keby sme ich peniaze použili na súťaž," uvádza sa na nej doslovne. „Kto chce, môže prísť s patričnou iniciatívou a súťaž zafinancovať, čo by ale mohlo odsunúť realizáciu sochy aj o niekoľko rokov," argumentuje ďalej stránka.

Predbežný rozpočet sochy vrátane podstavca predstavuje približne 300-tisíc eur.

„Mesto má ambíciu prispieť do tejto sumy, budú o tom rozhodovať poslanci po skončení verejnej diskusie o soche i priestore, na ktorom má stáť," upresnil martinský primátor.

Chceme byť súčasťou Via Sancti Martini
Kuzicovu maketu súsošia občianske združenie daruje mestu. Je to výnimočný počin.

„Umožní Martinu zapojiť sa do medzinárodného projektu Via Sancti Martini, ktorý ešte v roku 2005 vyhlásila Rada Európy ako svoju kultúrnu a pútnickú cestu pre mestá a obce, ktoré nesú stopu sv. Martina Tourského v Európe," pripomenul Peter Cabadaj.

„Doposiaľ sme náš turčiansky Martin do toho projektu prihlásiť nemohli, lebo sa na jeho teritóriu nenachádzala žiadna umelecká pamiatka pripomínajúca odkaz materiálnej, duchovnej a humánnej pomoci sv. Martina. Teraz to už urobiť môžeme, čo mestu môže zaručiť turistickú atraktivitu," uzavrel.

Viera Legerská

ROZHOVOR

Martin – svätec i mesto sú symbolom rozdávania

■ **S literárnym a kultúrnym historikom Petrom Cabadajom hovoríme o tom, prečo by v meste mala byť socha sv. Martina.**

Prečo si Martin zaslúži sochu svojho patróna?
Svätomartinská symbolika je v Martine výrazne prítomná takmer 750 rokov. Ja som vždy vnímal to, že naše mesto sa kedysi dávno doslova rozdalo v prospech Slovenska a darovalo mu inštitúcie, ktoré tu vznikli a ktoré sa rozvíjali aj ako odkaz sv. Martina – pomôcť niekomu, kto to potrebuje. Išlo o pomoc duchovnú, materiálnu, ale aj humánnu, najmä v tomto je to symbolické.

A dnes?
Pravda je, že po tomto rozdaní v Martine veľa neostalo. No prešlo to inde, funguje to, čo je dobre. No je asi dôležité spomínanú symboliku si pripomenúť aj tam, kde sa sformovala, teda v Martine a dať jej myšlienku.

Na to je stvorená socha patróna, lebo by ju vhodne zastrešila. Je to silný impulz odkazu na všetky hodnoty z minulosti, ku ktorým sa hlásime a ktoré vyznávame aj dnes.

Martin by sa potom mohol stať súčasťou európskeho projektu Via Sancti Martini…
Áno, je to nový impulz, ktorý by pomohol Martin zviditeľniť. Legenda sv. Martina je hlboko univerzálna. Spája moderné európske krajiny v odkaze sv. Martina.

Z dnešného hľadiska je dôležité, že kultúrna trasa Via Sancti Martini je prítomná vo všetkých svetových bedekroch a jej punktom by mohol byť aj náš Martin. Vďaka soche, o ktorej hovoríme, sa nám to môže podariť. Ak bude Martin plnohodnotným členom tohto medzinárodného združenia, môže to byť silný impulz na naštartovanie domáceho a medzinárodného turizmu.

Čo pre to treba urobiť?
Mať na teritóriu mesta umeleckú pamiatku pripomínajúcu odkaz materiálnej, duchovnej a humánnej pomoci sv. Martina.

Ak chceme požiadať o členstvo v združení

Peter Cabadaj. Foto: P. Procházka

Via Sancti Martini, musíme to dokazovať existenciou hotového umeleckého diela, teda sochy?
V tejto chvíli stačí aj model. Ten spĺňa atribúty artefaktu viažuceho sa na podmienku umeleckej pamiatky spojenej s odkazom sv. Martina.

(VL)

Otázka pre advokátku

Ako vrátiť darček, ktorý nepotrebujete

■ Idú Vianoce a ja mám pravidelne starosti s darčekmi, ktoré neviem využiť, ale nechcem darcov uraziť. Je možné vrátiť kúpený tovar aj bez udania dôvodu? Alebo vymeniť ho za niečo iné, užitočnejšie? Aké doklady k tomu treba?

Pri kúpe vianočného darčeka vystupuje osoba, ktorá vám darček kúpila, ako spotrebiteľ. Vy, ako obdarovaná, nie ste stranou zmluvy uzatvorenej medzi dodávateľom a spotrebiteľom, ktorej predmetom je kúpa veci. Znamená to, že nemôžete platne odstúpiť od zmluvy uzavretej medzi inými osobami.

Spotrebiteľom sa rozumie v zmysle zákona fyzická osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej podnikateľskej činnosti, zamestnania alebo povolania. Zároveň musí platiť, že predávajúci je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej podnikateľskej činnosti alebo povolania.

Nárok na vrátenie tovaru bez udania dôvodu vzniká spotrebiteľovi zo zákona iba pri zmluve uzatvorenej na diaľku a pri zmluve uzavretej mimo prevádzkových priestorov dodávateľa. Zákon o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách uzatvorených na diaľku ďalej uvádza, že spotrebiteľ je oprávnený odstúpiť od zmluvy na diaľku bez zaplatenia zmluvnej pokuty a bez uvedenia dôvodu do 14 kalendárnych dní. Lehota na odstúpenie od zmluvy sa považuje za splnenú, ak spotrebiteľ odoslal oznámenie o odstúpení od zmluvy na diaľku na adresu, o ktorej ho predtým dodávateľ informoval, najneskôr v posledný deň lehoty v listinnej podobe alebo vo forme zápisu na inom médiu, ktorý je dostupný dodávateľovi. V praxi sa možno sa najčastejšie stretnúť s formulármi, ktoré obvykle dodávatelia sprístupňujú na svojej webovej stránke.

Okrem zaslania odstúpenia treba v lehote do 14 dní výrobok poslať späť podnikateľovi na adresu, ktorú uviedol na vrátenie tovaru. Ak takejto adresy niet, produkt je možné vrátiť na adresu sídla podnikateľa. Odstúpenie a zaslanie výrobku nemusí byť vykonané súčasne.

Podotýkame, že pri vrátení tovaru nie je nutné disponovať aj faktúrou alebo iným daňovým dokladom. V odstúpení by ste však mali špecifikovať zmluvné strany, predmet zmluvy, výšku kúpnej ceny, číslo objednávky alebo faktúry, ako aj iné skutočnosti, ktorými bude vaša objednávka identifikovaná.

Dodávateľ je povinný vrátiť spotrebiteľovi všetky finančné prostriedky, ktoré mu poskytol spotrebiteľ v súvislosti so zmluvou, a to bez zbytočného odkladu, ale najneskôr do 14 dní odo dňa doručenia oznámenia o odstúpení od zmluvy. Podnikateľ tak musí vrátiť spotrebiteľovi nielen kúpnu cenu, ale napríklad aj náklady na dopravu.

Zákon o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách uzatvorených na diaľku uvádza, pri ktorých produktoch nie je možné od zmluvy odstúpiť. Odstúpiť nemožno od zmluvy, predmetom ktorej je tovar zhotovený podľa požiadaviek spotrebiteľa, vyrobený na mieru, ale aj tovar, ktorý podlieha rýchlemu zníženiu akosti či skaze, tovar uzavretý v ochrannom obale, ktorý nie je vhodné vrátiť z dôvodu ochrany zdravia alebo hygieny a iné.

Takže platí, že vy ako obdarovaná tretia osoba, nie ste oprávnená odstúpiť od zmluvy, ale môže to urobiť darca, ak lehota 14 kalendárnych dní ešte neuplynula.

Druhým prípadom je kúpa darčeku v kamennej predajni. Žiadny právny predpis neprikazuje dodávateľovi, aby vrátenie tovaru bez udania dôvodu akceptoval. Treba upozorniť, že nárok na takýto postup nie je možné právne vymáhať.

Niekedy dochádza k situácii, že dodávateľ tovar vezme späť, alebo ho vymení. Takýto prístup sa dá považovať za prejav dobrej vôle. Rovnako môže nastať situácia, že obchodné podmienky podnikateľa umožňujú aj nad rámec zákona vrátiť tovar za splnenia istých podmienok. No sú individuálne a u každého podnikateľa sa môžu líšiť.

Uvádzané lehoty sú zákonné a minimálne, no môžu byť v rámci interných všeobecných obchodných podmienok a reklamačných poriadkov upravené v prospech spotrebiteľa.

Silvia Tatarková

JUDr. Silvia Tatarková.

Dominik Kmeť.

Milí čitatelia, krásne vianočné sviatky v kruhu najbližších a čo najviac užitočných darčekov, s ktorými budete po ich rozbalení spokojní, Vám praje celá advokátska kancelária, ktorá pre Vás túto rubriku počas roka pripravovala.

Miroslav Mazúch.

Mgr. Ing. Ondrej Randiak.

Komentáraniny Milana Lechana

6. december
– Drahá, nepomýlila si sa? Nechápem, prečo si mi dala ako nádielku iba jednu ponožku. . .
– Skús uhádnuť, čo dostaneš na Vianoce?

Aké sú niekde v Turci vianočné a koncoročné sviatky
Kapor načierno, matka namäkko, deti namilúkedveš a otec namol.

Odpočuté v Záturčí
Prečo máme na Vianoce kapra a nie rezne? Lebo prasa ako také nevydrží tak dlho plávať vo vani.

Rada s r. o.
Ak sa chceš cítiť ako hviezda, posaď sa na vianočný stromček.

Ako na Silvestra rozosmiať šéfa
Povedzte mu pred Vianocami vtip.

Toto sa oplatí vedieť

Ľuďom s ťažkým zdravotným postihnutím patrí kompenzačný príspevok

Štát podporuje sociálne začlenenie osôb s ťažkým zdravotným postihnutím (ŤZP) do spoločnosti tým, že im poskytuje pomoc vo forme vyplácania jednorazových a opakovaných peňažných príspevkov.

Úrad práce sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) Martin v pôsobnosti dvoch okresov – Martin a Turčianske Teplice vyplatí ročne na kompenzačných príspevkoch približne 11,7 mil. eur. Mesačne vypláca kompenzačné príspevky približne 8 800 osobám s ŤZP.

Je dôležité si uvedomiť, že všetky peňažné príspevky, ktoré ÚPSVaR poskytuje, sú príspevkami fakultatívnymi, to znamená, že klient podaním žiadosti o príspevok nemá automaticky na neho právny nárok. Príspevok je možné poskytnúť po splnení zákonom stanovených podmienok (447/2008 Z. z.).

Za osobu s ŤZP sa považuje tá, u ktorej bola zistená miera zdravotného postihnutia (funkčná porucha) najmenej 50 %.

Proces posudzovania a schvaľovania prechádza tromi úrovňami:

- lekárskou posudkovou činnosťou – hodnotenie a posudzovanie zdravotného stavu, jeho zmien a porúch, ktoré podmieňujú zdravotné postihnutie; určovanie miery funkčnej poruchy; posudzovanie sociálnych dôsledkov, druhov odkázanosti a potrieb osobnej starostlivosti…
- sociálnou posudkovou činnosťou – posudzovanie individuálnych predpokladov fyzickej osoby s ŤZP, rodinného prostredia a prostredia, ktoré ovplyvňuje začlenenie fyzickej osoby s ŤZP do spoločnosti…
- samotným vypracovaním rozhodnutia o priznaní, resp. nepriznaní príspevku.

Posudkový lekár ÚPSVaR pri posúdení zdravotného stavu a spracovaní lekárskeho posudku vychádza výhradne z predložených aktuálnych nálezov odborných vyšetrení, ktoré sú súčasťou žiadosti o príspevok.

V odvolaniach klientov sa úrad stretáva s námietkou, že žiadatelia neboli osobne prizvaní na posudzovanie zdravotného stavu. No spomínaný zákon č. 447/2008 Z. z. presne špecifikuje, za akých podmienok má táto činnosť prebiehať („…posudkový lekár môže predvolať osobu na posúdenie jej zdravotného stavu, ak má pochybnosti o správnosti diagnostického záveru, alebo je potrebné overiť objektívnosť alebo úplnosť diagnostického záveru, posudkový lekár je povinný pozvať osobu na posúdenie jej zdravotného stavu, ak o to táto fyzická osoba písomne požiada“).

Nie je v technických ani personálnych možnostiach, aby posudkový lekár posudzoval zdravotný

stav každého klienta za jeho fyzickej účasti. Dôležité sú záznamy od lekárov-špecialistov, v ktorých by mal byť detailne popísaný zdravotný stav klienta. Špecialista častokrát odporúča niektorý z príspevkov vo svojich lekárskych záznamoch, a tak sa stáva, že uvádza klientov do zdanlivého omylu, že na daný príspevok majú automaticky nárok.

Posudkový lekár však hodnotí zdravotný stav klienta komplexne, t. j. všetky lekárske nálezy síce jednotlivo, ale vo vzájomnej súvislosti. Zhodnotenie odkázanosti na určitú formu kompenzácie je v kompetencii posudkového lekára, posudzovanie je individuálne, pre každú osobu jedinečné. Pri posudzovaní každej žiadosti klienta ÚPSVaR koná profesionálne a rozhoduje v súlade so zákonom, ktorý nedovoľuje zvýhodňovať určitú skupinu ľudí s niektorým druhom zdravotného postihnutia, ani sociálnej alebo sociálno-ekonomickej situácie.

Spracovala: vl
Zdroj: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Martin

Peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP

- na osobnú asistenciu,
- na kúpu, výcvik používania a úpravu pomôcky,
- na opravu pomôcky,
- na kúpu zdvíhacieho zariadenia,
- na kúpu osobného motorového vozidla,
- na úpravu osobného motorového vozidla,
- na úpravu bytu, rodinného domu alebo garáže,
- na prepravu,
- na kompenzáciu zvýšených výdavkov,
- na opatrovanie.

Dôležité

POMOC MESTA – COVID-19

Donášku liekov a potravín poskytuje mesto Martin pre občanov s trvalým alebo prechodným pobytom a pre tých, ktorí sú odkázaní na pomoc iných.

Kontakt:
E-mail: tsp@martin.sk
Tel.:
+421 907 122 497
+421 43 42 04 248
+421 918 207 636
+421 917 409 634
+421 903 697 628
+421 905 460 298
plus taxi.

Bezplatné poskytnutie rúška:
– zabezpečujú zamestnanci MsÚ v spolupráci s dobrovoľníkmi osamelým, imobilným obyvateľom mesta, najmä seniorom odkázaným na pomoc iných.

Donáška liekov:
– iba nevyhnutných liekov a nutričnej výživy,
– pre tých, ktorí majú problém s mobilitou, nemajú sa ako dostať do lekárne (osamelým, imobilným, ľuďom v karanténe).

Ak lieky nedokáže zabezpečiť rodina či blízki (napríklad susedia), telefonicky kontaktujte svojho lekára a požiadajte ho o vypísanie elektronického receptu. Následne mesto v spolupráci s dobrovoľníkmi zabezpečí doručenie liekov do domácnosti klienta.

Rozvoz nákupu s potravinami:
– zabezpečujú zamestnanci MsÚ v spolupráci so skautskými dobrovoľníkmi, kresťanmi Turca, Turčianskou hádzanárskou akadémiou, Kauflandom, taxislužbou a Nadáciou Kia Motors Slovakia,
– pre osamelých, imobilných obyvateľov, najmä seniorov odkázaných na pomoc iných.

Upozornenie: Mesto si vyhradzuje právo výberu obchodného reťazca. V prípade, ak máte požiadavku na konkrétny obchodný reťazec, je možné využiť služby súkromných taxislužieb v meste.

V prípade ohrozenia života a zdravia neváhajte kontaktovať Mestskú políciu Martin na tel. čísle: 159.

Rozvoz potravín prostredníctvom taxislužby:

K2 taxi	0907 062 277, 0903 454 820
MB taxi	0915 700 744
Alpha taxi	0908 042 082
Vladimír Vojtko	0910 802 080
Miro taxi	0905 108 108
Jerry taxi	0917 575 073
3X taxi	0908 046 046
Bugo taxi	0907 077 077, 0911 044 044
PH taxi	0905 830 730, 0911 830 730
Hifo taxi	0902 740 140
Plyn – pohotovosť	041/72 34 680

Pripravila: vl

Ľadové ostrie otupil obyčajný dotazník

■ S kvalitou ľadu v novej tréningovej hokejovej hale sú nájomníci spokojní.

MARTIN-PODHÁJ. Písal sa rok 2006, keď sa v Martine začalo s výstavbou novej tréningovej hokejovej haly a vtedy ani najväčším pesimistom nenapadlo, že hokejisti vykorčuľujú na ľad až po takmer pätnástich rokoch od položenia jej základov.

Na stavbe sa spočiatku vybudovali základy, stĺpy, priehradové konštrukcie, obvodový plášť a strecha so zateplením a odvodnením, no potom na dlhé roky pre problémy s financovaním zamrzla a využívala sa len ako parkovisko.

Na jeseň roku 2020 z iniciatívy vedenia mesta Martin padlo na rokovaní martinských poslancov definitívne rozhodnutie, že tréningová hala sa konečne dostavia. Stačilo na to len pár mesiacov a hala sa už od začiatku leta využíva. Mesto do jej dokončenia investovalo viac ako 2 milióny eur.

V novej hale v lete trénovalo aj martinské hokejové áčko.
Foto: Ľudo Lettrich

Spor o kvalitu ľadu

Na septembrovom rokovaní martinského mestského zastupiteľstva poslanec Martin Kalnický otvoril tému kvality ľadu v novej hale, ktorú pri návrhu doplnenia programu rokovania označil za najhoršiu na Slovensku. Podľa jeho slov sa investoval obrovský balík peňazí do niečoho, čo nemožno kvalitne prevádzkovať. Upozornil aj na problémy s elektrinou, ktoré sú už dlhšie a nemali tak nikoho prekvapiť.

Štefan Balošák, riaditeľ Správy športových zariadení mesta Martin, kritiku o najhoršej ľadovej ploche už na septembrovom zasadnutí zastupiteľstva odmietol, pričom o mesiac neskôr na októbrovom rokovaní poslancov svoje slová doložil aj výsledkami prieskumu spokojnosti nájomníkov s využívaním ľadových plôch a príslušenstva.

Nová tréningová hala slúži športovcom od leta.
Foto: Ľudo Lettrich

Prieskum bol vykonaný formou dotazníka a respondentmi boli tréneri jednotlivých hokejových mužstiev i krasokorčuliarskeho klubu. Na dotazník odpovedali aj občasní komerční prenajímatelia.

> ***„Zimný štadión i nová hokejová hala budú v budúcnosti napojené na novú trafostanicu.“***
> *ŠTEFAN BALOŠÁK*

V hlavnej hale na zimnom štadióne hodnotilo kvalitu ľadu ako dobrú 54 percent respondentov, 9 percent dokonca za výbornú a 27 percent za priemernú. Za podpriemernú ju označilo 9 percent.

„V tejto hale sa hrajú aj zápasy I. Slovenskej hokejovej ligy a nikdy na kvalitu ľadu nebola podaná žiadna oficiálna sťažnosť,“ vysvetľoval Štefan Balošák.

Ešte vyššiu spokojnosť s kvalitou ľadu deklarovali respondenti v novej tréningovej hale. Až 83 percent ju označilo za výbornú a 17 percent za dobrú. Priaznivo tiež bola hodnotená čistota a hygiena v šatniach a aj ústretovosť a úroveň práce personálu.

Starosti s elektrinou

Štefan Balošák na margo chladenia zdôraznil, že obidve haly fungujú v automatickom režime, ktorý je nastavený na odporúčanú teplotu.

„V tréningovej hale je to medzi mínus štyrmi až piatimi stupňami Celzia. Hlavná plocha sa mrazí pri nižšej teplote (– 8 stupňov), keďže prostredie v starej hale je diametrálne odlišné od novej, navyše v nej nie je ani vzduchotechnika,“ podotkol riaditeľ Správy športových zariadení.

K odberu energie Štefan Balošák poznamenal, že po spustení novej haly do prevádzky riešili problém s rezervovaným výkonom.

„Napojení sme na trafostanicu v kasárňach, kde je pre nás maximálne rezervovaná kapacita 291 kW, pričom keď fungovala len jedna hala, tak nám postačovalo okolo 250 kW. Po sprevádzkovaní novej haly sme distribučnú spoločnosť požiadali o navýšenie kapacity na maximum. Dovtedy, kým nám vyhoveli, sme prijali aj isté úsporné opatrenia, ale tie na kvalitu ľadu nemali žiadny vplyv. Možno v lete počas horúčav bol jeden problém, keď počas turnaja ostali dvere na hale otvorené a prúdiaci teplý vzduch roztápal časť plochy, ale to sa jednoducho vyriešilo – zatvorením dvier.“

Zimný štadión i nová hokejová hala budú v budúcnosti napojené na novú trafostanicu. Správa športových zariadení už vybudovalo kioskovú trafostanicu, no distribučná spoločnosť nedovolila postaviť aj vysokonapäťovú slučku k trafostanici a pustila sa do nej sama. Problém však mala so stavebným povolením, a tak sa čas realizácie natiahol. Ale ľady sa aj v tomto smere pohli.

„Kým nemáme vybudované prepojenie starej a novej haly, tzv. kŕčok, tak nám kapacita výkonu energie postačí aj zo súčasnej trafostanice v kasárňach. Ale aj tak sme si na základe dohody so SSE – distribúcia preniesli predplatený rezervovaný výkon pre novú trafostanicu a od 1. novembra máme k dispozícii až 350 kW,“ vysvetlil Štefan Balošák.

Roman Kopka

Doma ukrýva vzácne poklady, no nemusí ich mať v trezore

■ V galérii športových veteránov Turca má zaslúžené miesto aj Marián Kalabus, organizátor a rozhodca atletických podujatí a aj pozoruhodný štatistik. Začiatkom decembra oslávil 67. narodeniny.

Ing. MARIÁN KALABUS
*** 4. 12. 1954 Žilina,**
atletika – rozhodca, funkcionár, štatistik, organizátor, publicista

„Ako chlapec som bol veľký fanúšik futbalu a hokeja, kým som nezistil, že v ligovom futbale sú podvody. Otec raz prišiel zo zamestnania a povedal mi, že Žilina, kde sme bývali, prehrá cez víkend s mužstvom z konca tabuľky 0:1. Mal to od brankára, ktorý si do fabriky chodil iba po výplaty. Naozaj sa tak stalo. Neskôr som to videl aj na iných výsledkoch zachraňujúcich sa mužstiev," spomína nestor turčianskeho športu.

Odvtedy na futbal, ale aj na hokej zanevrel. Sleduje iba MS, ME a medzištátne stretnutia.

V štatistike sa našiel

Na OH 1968 v Mexiku ho očarila atletika, tam podvody nevidel. A tu začal jeho záujem o rekordy a atletickú štatistiku, ktorá je jeho hlavným koníčkom už viac ako polstoročie. Štatistike sa venuje od roku 1968, spočiatku svetovej, od roku 1982 domácej.

Po príchode do Martina (1984) začal pôsobiť ako rozhodca i organizátor.

Od roku 1982 pracuje i vo zväzových funkciách ako štatistik (autor krajských a spoluautor slovenských a čs. ročeniek), technický delegát (aj na čs. úrovni), riadiaci súťaží, inštruktor. Od roku 1989 je poverený vedením slovenských rekordov. Je spoluautorom knihy 100 rokov atletiky na Slovensku, vydavateľom spravodajcu Slovenská chôdza (1997 – 2006) a redaktorom časopisu Slovenská atletika. Ako rozhodca má špecializáciu na chôdzu, meranie cestných tratí, certifikáciu atletických hál a štadiónov (i pre IAAF).

Od majstrovstiev sveta v polmaratóne (1997) pôsobí vo vedúcich rozhodcovských funkciách a majstrovstvách SR a prakticky na všetkých významných medzinárodných podujatiach na Slovensku. Je hlavným autorom publikácie 90 rokov turčianskej atletiky a spoluautorom asi desiatich ďalších atletických publikácií a, samozrejme, aj súčasťou diania v atletickom klube ZŤS Martin a mnohých podujatí na pôde Turca a v Slovenskom atletickom zväze.

Už viac ako tridsať rokov sa spája jeho meno s atletickými súťažami Turčianskej žiackej ligy a Turčianskych hier mládeže, desiatky rokov patrí do organizačného štábu Behu k srdcu SNP a po nebohom Milanovi Nemčekovi prevzal jeho funkciu hlavného rozhodcu. Za svoj prínos športu dostal viacero významných ocenení.

Doma našiel pochopenie

Hoci pod strechou svojho rodinného domu ukrýva vzácne „poklady", nemá ich uložené v trezore. Svoj archív má vo svojej pracovni, väčšina písomností sa však spolu s autom tlačí v garáži. Tie najstaršie hovoria o výsledkoch atlétov Slovenska z roku 1924. Skromný pedant, štatistik a optimista má vraj veľké šťastie. Pochopenie nachádza u oboch. Auto neprotestuje a tolerantná manželka len občas.

Marián Kalabus je stále aktívnym rozhodcom.
Foto: Ľudo Lettrich

Martin Ferenčík

R21-13-04

R21-13-02

R21-13-03